

ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

за годината, приключваща на 31 декември 2019 година

В хиляди лева	Бележка	одит 2019 BGN '000	2018 BGN '000
Приходи	3	11 638	11 582
Други доходи, нетно	4	656	374
Разходи за материали	5	(2 694)	(2 566)
Разходи за външни услуги	6	(3 574)	(2 115)
Разходи за персонала	7	(8 544)	(9 317)
Разходи за амортизации и обезценка на нефинансови активи	12,13	(1 310)	(1 430)
Капитализирани разходи и разходи за материали за собствени нужди	7a	2	567
Промени в наличностите на готовата продукция и незавършеното производство		1 045	(749)
Други разходи, вкл. и освободени провизии	8	(204)	1 831
Печалба/(загуба) от оперативна дейност		(2 985)	(1 823)
Финансови разходи	9	(100)	(297)
Финансови приходи	10	164	467
Печалба/(загуба) преди корпоративни данъци		(2 921)	(1 653)
Разходи за данъци върху дохода	11	(71)	(195)
Печалба/(загуба) за годината		(2 992)	(1 848)
Друг всеобхватен доход за годината			
Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата			
Преоценки на задължения по планове с дефинирани доходи	20, 11a	(32)	(68)
Друг всеобхватен доход/(всеобхватна загуба) за годината		(32)	(68)
Общ всеобхватен доход/(всеобхватна загуба) за годината		(3 024)	(1 916)

Друг всеобхватен доход/(всеобхватна загуба), отнасящ се към:

Собствениците на предприятието майка (3 024) (1 916)

Отчетът за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход следва да се разглежда заедно с бележките към него, представляващи неразделна част от годишния финансов отчет, представени на страници от 6 до 73

гр.Варна, 10.04.2020 г.

Управител: инж. ДАНАИЛ СЛАВОВ

Съставител: ВЛАДИСЛАВА СТОЯНОВА

Финансов отчет, върху който е издаден одиторски доклад с дата: 10/04/2020 г.

„АБВП-ОДИТ СТАНДАРТ“ООД

Одиторско дружество

Управител

Севдалина Паскалева, д.е.с.

Регистриран одитор, отговорен за одита

Севдалина Паскалева, д.е.с.

"ТЕРЕМ-КРЗ ФЛОТСКИ АРСЕНАЛ - ВАРНА" ЕООД

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

към 31 декември 2019 година

В хиляди лева

		31 Декември 2019 BGN'000	31 Декември 2018 BGN'000
	Бележка		
Активи			
<i>Нетекущи активи</i>			
Имоти, машини и съоръжения	12	11 021	12 182
Нематериални активи	13	4	2
Отсрочени данъчни активи	14	103	174
Общо нетекущи активи		11 128	12 358
<i>Текущи активи</i>			
Материални запаси	15	3 060	1 994
Търговски и други вземания	16	4 384	1 370
Вземания от свързани лица	17.24	27	3 136
Парични средства и парични еквиваленти	18	4 957	3 557
Общо текущи активи		12 428	10 057
Общо активи		23 556	22 415
Собствен капитал и пасиви			
<i>Собствен капитал</i>			
Основен капитал		11 598	11 598
Преоценъчни и други резерви		1 943	1 975
Неразпределена печалба (загуба)		5 816	7 664
Печалба (загуба) за годината		(2 992)	(1 848)
Общо собствен капитал	19	16 365	19 389
<i>Нетекущи пасиви</i>			
Пенсионни и други задължения към персонала	20	546	608
Общо нетекущи пасиви		546	608
<i>Текущи пасиви</i>			
Търговски и други задължения	21	4 679	963
Задължения към персонал и осигурителни организации	20	1 098	1 082
Задължения за данъци	22	868	373
Общо текущи пасиви		6 645	2 418
Общо пасиви		7 191	3 026
Общо собствен капитал и пасиви		23 556	22 415

Отчетът за финансовото състояние следва да се разглежда заедно с бележките към него, представящи неразделна част от годишния финансов отчет, представени на страници от 6 до 73

гр.Варна, 10.04.2020 г.

Управител: **инж. ДАНАИЛ СЛАВОВ**

Съставител: **ВЛАДИСЛАВА СТОЯНОВА**

Финансов отчет, върху който е издаден одиторски доклад с дата:

„АБВП-ОДИТ СТАНДАРТ“ ООД

Одиторско дружество

Управител

Севдалина Паскалева, д.с.с.

Регистриран одитор, отговорен за одита

Севдалина Паскалева, д.с.с.

ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ
за годината, приключваща на 31 декември 2019 година

В хиляди лева

Бележка	Основен акционерен капитал	Общи резерви	Други резерви	Преоценъчни резерви	Натрупани печалби (загуби)	Печалба (загуба) за периода	Общо собствен капитал
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Салдо към 1 януари 2018 година	11 598	1 192	1 069	(218)	5 430	4 469	23 540
Печалба (загуба) за периода						(1 848)	(1 848)
Други всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-		-	(68)	-	-	(68)
Общ всеобхватен доход за годината	-		-	(68)	-	(1 848)	(1 916)
Разпределения на дивиденди					(2 235)		(2 235)
Общо сделки със собственици	-		-	-	(2 235)	-	(2 235)
Прехвърляне към натрупани печалби/(загуби)	-		-	-	4 469	(4 469)	-
Салдо на 31 декември 2018	11 598	1 192	1 069	(286)	7 664	(1 848)	19 389
Салдо към 1 януари 2019 година	11 598	1 192	1 069	(286)	7 664	(1 848)	19 389
Печалба (загуба) за периода						(2 992)	(2 992)
Други всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-	-	-	(32)	-	-	(32)
Общ всеобхватен доход за годината	-	-	-	(32)	-	(2 992)	(3 024)
Прехвърляне към натрупани печалби/(загуби)	-	-	-	-	(1 848)	1 848	-
Салдо на 31 декември 2019	11 598	1 192	1 069	(318)	5 816	(2 992)	16 365

Отчетът за промените в собствения капитал следва да се разглежда заедно с бележките към него, представящи неразделна част от годишния финансов отчет, представени на страници от 6 до 73

гр. Варна, 10.04.2020 г.

Управител: ДАНАИЛ СЛАВОВ

Съставител: ВЛАДИСЛАВА СТОЯНОВА

Финансов отчет, върху който е издаден одиторски доклад с дата: 14/04/2020 г.

„АБВП-ОДИТ СТАНДАРТ“ ООД

Одиторско дружество

Управител
Севдалина Паскалева, д.с.с.

Регистриран одитор, отговорен за одита
Севдалина Паскалева, д.с.с.

ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ

за годината, приключваща на 31 декември 2019 година

В хиляди лева

	Бележки	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Парични потоци от оперативна дейност			
Постъпления от клиенти		20 495	13 288
Плащания на доставчици		(10 270)	(5 697)
Плащания към персонал и осигурителни организации		(8 542)	(9 094)
Плащания за данъци (без корпоративни данъци)		(230)	(423)
Платени лихви и банкови заеми за оборотни нужди		(6)	-
Други постъпления/(плащания), нетно		80	676
Нетен паричен поток от оперативна дейност		1 527	(1 250)
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Придобиване на имоти, машини и съоръжения		(144)	(450)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност		(144)	(450)
Парични потоци от финансова дейност			
Плащания на дивиденди		-	(2 235)
Нетен паричен поток от финансова дейност		-	(2 235)
Нетно изменение: увеличение / (намаление) на пари и парични еквиваленти		1 383	(3 935)
Пари и парични еквиваленти в началото на годината		3 557	7 454
Ефекти от преоценки на пари и парични еквиваленти във валута		17	38
Пари и парични еквиваленти в края на годината	18	4 957	3 557

Отчетът за паричните потоци следва да се разглежда заедно с бележките към него, представляващи неразделна част от годишния финансов отчет, представени на страници от 6 до 73

гр.Варна, 10.04.2020 г.

Управител: **инж. ДАНАИЛ СЛАВОВ**

Счетоводител: **ВЛАДИСЛАВА СТОЯНОВА**

Финансов отчет, върху който е издаден одиторски доклад с дата: 14/04/2020

„АБВП-ОДИТ СТАНДАРТ“ ООД

Одиторско дружество

Управител

Севдалина Паскалева, д.е.с.

Регистриран одитор, отговорен за одита

Севдалина Паскалева, д.е.с.

ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА И ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	1
ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4
 ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ	
1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО	6
2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО	7
3. ПРИХОДИ	44
4. ДРУГИ ДОХОДИ, нетно	45
5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ	46
6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ	46
7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА	47
7а. КАПИТАЛИЗИРАНИ РАЗХОДИ И РАЗХОДИ ЗА СОБСТВЕНИ МАТЕРИАЛИ	47
8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	47
9. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	48
10. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	48
11. ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ	48
11а. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	49
12. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ	49
13. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	51
14. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЧНИ АКТИВИ И ПАСИВИ	52
15. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ	52
16. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ	52
17. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИЛИЦА	55
18. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	55
19. СОБСТВЕН КАПИТАЛ	56
20. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА	57
21. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ, ПАСИВИ ПО ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ	61
22. ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	62
23. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	62
24. РАЗЧЕТИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА В КРАЯ НА ГОДИНАТА	63
25. БЕЛЕЖКИ КЪМ ОТЧЕТА ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ И БЕЗНАЛИЧНИ СДЕЛКИ	63
26. УСЛОВНИ АКТИВИ И УСЛОВНИ ПАСИВИ	64
27. КАТЕГОРИИ ФИНАНСОВИ АКТИВИ И ПАСИВИ	65
28. РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ	65
29. ОЦЕНЯВАНЕ ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ	69
30. УПРАВЛЕНИЕ НА КАПИТАЛА	71
31. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД	72
32. ОДОБРЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ	73

1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО

„ТЕРЕМ - КРЗ ФЛОТСКИ АРСЕНАЛ - ВАРНА“ ЕООД (Дружеството) е регистрирано като еднолично дружество с ограничена отговорност в Република България.

През 2008 г., съгласно разпоредбата на § 4 от Закона за търговския регистър, дружеството е пререгистрирано в Търговския регистър на Агенцията по вписванията към Министерство на правосъдието с ЕИК 103882821.

Седалището и адресът на управление на Дружеството е в гр. Варна, м-ст Лъджата.

1.1. Собственост и управление

Основният капитал е в размер на 11 598 340 лв. и е разпределен в 1 159 834 броя дяла с номинална стойност в размер на 10 лв. за дял.

Едноличен собственик на капитала на „ТЕРЕМ - КРЗ ФЛОТСКИ АРСЕНАЛ - ВАРНА“ ЕООД е „ТЕРЕМ - ХОЛДИНГ“ ЕАД, който е с едноличен собственик на капитала - българската държава. Правата на българската държава, с оглед на отрасловата компетентност, се упражняват от Министъра на отбраната.

Дружеството се представлява и управлява от управителя инж. Данаил Стефчев Славов. За контролор на дружеството е назначена г-жа Мария Кунина.

1.2. Предмет на дейност

Предметът на дейност на Дружеството за отчетния период е извършване на базов и среден ремонт и производство на военна техника, въоръжение и боеприпаси и друго военнотехническо имущество, различно военнотехническо имущество, съоръжения и апаратури и машини, развитие и усъвършенстване на специална и гражданска продукция, услуги, техническа помощ и обучение и други промишлени и търговски дейности в страната и в чужбина, разрешени от закона.

Броят на персонала към 31 декември 2019 г. е 440 служители (2018 г. - 450 служители).

1.3. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2014 – 2019 г. са представени в таблицата по – долу:

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в млн. лв.*	83,756	88,575	94,130	102,308	109,695	118,625*
Реален растеж на БВП*	1,8%	3,5%	3,9%	3,5%	3,1%	3,4%*
Инфлация в края на годината	(2,0)%	(0,9)%	(0,5)%	1,2%	2,6%	2,5%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1,48	1,76	1,77	1,74	1,66	1,75
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1,61	1,79	1,86	1,63	1,74	1,79
Основен лихвен процент в края на годината	0,03	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Безработица (в края на годината)	10,7%	10,0%	8,00%	6,2%	5,2%	4,4%

източници: БНБ и НСП *прогноза на БНБ за 2019 г., източник: БНБ.

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ НА СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО

2.1. База за изготвяне на финансов отчет

Финансовият отчет на „ТЕРЕМ - КРЗ ФЛОТСКИ АРСЕНАЛ - ВАРНА“ ЕООД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: Стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2019 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС) - приети в съответствие с Регламент (ЕО) 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

Дружеството е приложило новите и променени стандарти, които са влезли в сила от 1 януари 2019 г., като те нямат съществено отражение върху настоящия индивидуален финансов отчет, извън оповестеното по-долу.

а) Нови стандарти и изменения, приложими на 1 януари 2019 г.:

Наименование	Ключови изисквания и разяснения	Дата на влизане в сила*
МСФО 16 Лизинг	МСФО 16 ще се отрази главно върху счетоводството на лизингополучателите и ще доведе до признаването на почти всички лизинги по баланса. Стандартът премахва текущото разграничение между оперативен и финансов лизинг и изисква признаване на актив (правото да се използва лизинговия обект) и финансов пасив, за да се плащат наеми за почти всички договори за лизинг. Възможно е изключение за краткосрочните и нискоэффективните лизинги. Отчетът за печалбата или загубата също ще бъде засегнат, тъй като общият разход обикновено е по-висок през по-ранните години на лизинговия договор и по-нисък в по-късните години. Освен това оперативният разход се заменя с лихви и амортизация, така че ключовите показатели като EBITDA ще се променят. Оперативните парични потоци ще бъдат по-високи, тъй като плащанията в брой за основната част от лизинговия пасив се класифицират в рамките на финансовите дейности. Само частта от плащанията, отразяващи лихвата, може да продължи да се представя като оперативни парични потоци. Счетоводното отчитане от страна на лизингодателите няма да се промени съществено. Възможно е да възникнат известни различия в резултат на новите насоки относно определянето на лизинговия договор. Съгласно МСФО 16 договарът е или съдържа лизинг, ако договарът прехвърля	1 януари 2019г.

	правото за контролиране на използването на определен актив за определен период от време срещу възнаграждение, т.е. промяната в дефиницията за лизинг е обвързана основно с концепцията за контрол. Това контрастира с фокуса върху „рисковете и ползите“ в МСС 17 и КРМСФО 4. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика, но не и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на Групата по отношение на: договорите за оперативен лизинг, по които Групата е лизингодател. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 16 и да не преизчислява сравнителните данни. Ефектът от първоначалното прилагане на МСФО 16 е оповестен по-долу в настоящата оповестителна бележка, като „Потенциален ефект от приложение на МСФО 16“.	
Тълкуване 23 Несигурност при третирането на данъка върху доходите	Тълкуването обяснява как да се признават и измерват отсрочените и текущите данъчни активи и пасиви, когато има несигурност по отношение на данъчното третиране. По-специално, той обсъжда: • как да се определи подходящата разчетна единица и че всяко несигурно данъчно третиране трябва да се разглежда отделно или заедно като група, в зависимост от това кой подход по-добре прогнозира решаването на несигурността; • че предприятието трябва да прецени дали е вероятно даден данъчен орган да разгледа несигурното данъчно третиране и ще разполага с пълна информация за цялата свързана информация, т.е. че рискът от откриване трябва да бъде пренебрегнат; • че предприятието следва да отразява ефекта от несигурността в счетоводството си за данъка върху доходите, когато не е вероятно данъчните органи да приемат третирането; • че въздействието на несигурността трябва да се измерва, като се използва най-вероятната сума или методът на очакваната стойност, в зависимост от това кой метод по-добре прогнозира разрешаването на несигурността и • че направените преценки и оценки трябва да бъдат преоценени, когато се променят обстоятелствата или има нова информация, която засяга съдебните решения. Въпреки че няма нови изисквания за оповестяване, на предприятията се напомня общото изискване да се предостави информация за преценките и оценките, направени при изготвянето на финансовите отчети. Ръководството на Дружеството е отчетало промените в стандарта като е актуализирало счетоводната политика, но не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството.	1 януари 2019г.
Функции за предплащане с отрицателна компенсация - Изменения на МСФО 9	Измененията в МСФО 9 позволяват на предприятията да оценяват определени предплащани финансови активи с отрицателна компенсация по амортизирана стойност. Тези активи, които включват някои кредитни и дългови ценни книжа, в противен случай би трябвало да бъдат оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата. За да отговаря на условията за амортизирано оценяване на	1 януари 2019г.

	разходите, отрицателното обезщетение трябва да бъде "разумно обезщетение за предсрочно прекратяване на договора" и активът трябва да бъде държан в рамките на бизнес модела "държан да събира". Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството.	
Планиране на изменение, съкращаване или уреждане - Изменения на МСС 19	Измененията на МСС 19 поясняват отчитането на измененията, съкращенията и уреждането на планове с дефинирани доходи. Те потвърждават, че Дружеството трябва: • да изчисли текущата стойност на услугата и нетната лихва за остатък от отчетния период след изменение, съкращаване или уреждане на плана, като използва актуализираните допускания от датата на промяната; • всяко намаление на излишъка трябва да бъде признато незабавно в печалбата или загубата или като част от разходите за минал трудов стаж, или като печалба или загуба от сетълмент. С други думи, намаляването на излишъка трябва да бъде признато в печалбата или загубата, дори ако този излишък не е бил признат преди това поради въздействието на тавана на актива. • да отчитат отделно промените в тавана на активите чрез други всеобхватни доходи. Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството. Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството.	1 януари 2019г.

(*приложими към отчетните периоди, започващи на или след определената дата)

Потенциален ефект от приложението на МСФО 16

Дружеството прилага определението за лизинг и свързаните с него насоки, изложени в МСФО 16, за всички договори, сключени или променени на или след 1 януари 2019 г. Подготвяйки се за първото прилагане на МСФО 16, дружеството е прегледало и анализирано всички лизингови споразумения, в светлината на изискванията на новия МСФО 16. Прегледът показва, че новото определение в МСФО 16 няма да промени съществено обхвата на договорите на дружеството, които отговарят на определението за лизинг, тъй като договори за лизинг представляват оперативни лизинги на дружеството в качеството му на лизингодател. Дружеството няма договори при условия на оперативен лизинг като лизингополучател. Въпреки това, дружеството е направило съответните промени в счетоводната си политика, поради промяната на дефиницията за срок на лизинга и различното третиране на променливи лизингови плащания или на опциите за удължаване и прекратяване.

б) Нови и ревизирани стандарти по МСФО, които все още не са в сила за по-ранно приложение от дружеството

Към датата на издаване за одобрение на този финансов отчет са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2019 г., няколко нови

стандарт и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от дружеството. От тях ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика и финансовите отчети на дружеството за следващи периоди:

Наименование	Ключови изисквания и разяснения	Дата на влизане в сила*
<i>Промен в Концептуалната рамка за финансово отчитане</i>	Тези промени включват преработени дефиниции за „актив“ и „пасив“, както и нови насоки за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19, КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или новата ревизирана рамка от 2018 г.), други изрично посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката. За да се избегнат нежелани последици, съставителите трябва да прилагат определенията за актив и пасив от Концептуалната рамка от 2010 г. при отчитане на бизнес комбинации по МСФО 3. Измененията, където всъщност са актуализациите, влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2020 г., като е разрешено тяхното ранното приложение, което не е възприето от Ръководството. Ръководството е предприело своевременни действия за актуализиране на счетоводната политика, в сила от датата на прилагане на промените.	1 януари 2020г.
<i>МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации</i>	Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес“ и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели: а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт; б) да се стеснят дефинициите за „бизнес“ и за „продукт“, като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиента и като се отнеме фокусът върху способността за намаляване на разходите; в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес; г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не. Ръководството ще приложи измененията перспективно за всички бизнес комбинации и придобивания на активи, за	1 януари 2020г.

	конто датата на придобиване е на или след първия годишен период на отчитане, започващ на или след 1 януари 2020 г. Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството.	
<i>Промени в МСС 1</i> <i>Представяне на</i> <i>финансови отчети и</i> <i>МСС 8 Счетоводна</i> <i>политика, промени в</i> <i>приблизителните</i> <i>оценки и грешки</i>	Тези промени касаят прецизиране определенното за „същественост“, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие“. Т.е. прагът на същественост, влияещ върху потребителите, е променен от „би могъл да повлияе“ на „би могъл разумно да се очаква да повлияе“. Налице са три нови аспекта от определенното, които следва да бъдат отбелязани: а) "прикриване" – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключение на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация; б) „очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните потребители“ – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе“, което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе“ върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и в) "основни потребители" – настоящото определение се отнася само до „потребители“, което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести. Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация: а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен; б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети; в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно; г) сходни елементи, сделки и събития, които неподходящо са представени самостоятелно; и д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена. Измененията се прилагат перспективно за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2020 г. Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството.	1 януари 2020г.
<i>Изменения на МСС 39</i> <i>Финансови</i> <i>инструменти, МСФО</i> <i>7 Финансови</i> <i>инструменти:</i> <i>оповестяване и МСФО</i> <i>9 Финансови</i>	С измененията на трите стандарта се предоставят определени облекчения във връзка с реформата на референтните (базови) лихвени проценти по отношение на счетоводното отчитане на хеджирането. Идеята е, че реформата на предлаганите референтни лихвени проценти на междубанковия пазар (например LIBOR, EURIBOR, EONIA и др.) поначало не трябва да доведе до	1 януари 2020г.

инструменти – „Реформа на базовия лихвен процент“	прекръпяване на отчитането на хеджирането. Всяка неэффективност на хеджирането обаче трябва да продължи да се отчита в печалбата или загубата. Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчети на Дружеството.	
Дългосрочни участия в асоциирани предприятия и съвместни предприятия - Изменения на МСС 28	Измененията поясняват отчитането на дългосрочните участия в асоциирано или съвместно предприятие, които по същество представляват част от нетната инвестиция в асоциираното или съвместното предприятие, но към които не се прилага счетоводно отчитане на собствения капитал. Субектите трябва да отчитат тези интереси съгласно МСФО 9 преди да приложат изискванията за разпределение на загубите и обезценка в МСС 28. Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на тези изменения в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчети на Дружеството.	1 януари 2019г. СМСС реши да отсрочи датата на прилагане на тези изменения дотогава, когато приключи своя изследователски проект за метода на собствения капитал

(*приложими към отчетните периоди, започващи на или след определената дата)

Ръководството е проучило и анализирано промените в Концептуалната рамка за финансово отчитане (издадена през м.март 2018 г.), като е направило съответните изменения в счетоводната политика (в сила от 01.01.2020 г.), както и е в процес на анализ и оценка на ефектите от горепосочените стандарти, които ще окажат влияние върху стойностите и класификациите на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството в следващите отчетни периоди.

в) Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила към 1 януари 2019 г. ръководството е проучило възможния им ефект и е определило, че те не биха имали ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството поради това, че то не разполага/оперира с такива обекти и/или не реализира подобни сделки и трансакции:

Наименование	Ключови изисквания и разяснения	Дата на влизане в сила*
МСФО 17 Застрахователни договори	МСФО 17 е издаден през май 2017 г. като заместител на МСФО 4 Застрахователни договори. Той изисква текущ модел на измерване, при който прогнозите се преизмерват за всеки отчетен период. Договорите се измерват, като се използват градивните елементи на: • дисконтирани претеглени с вероятност парични потоци; • изрична корекция на риска; и • договорен марж на обслужване ("CSM"), представляващ непризнатата печалба от договора, която се признава за приход през периода на покритие. Стандартът позволява избор между признаване на промените в дисконтовите проценти или в отчета за печалбата или загубата, или директно в друг всеобхватен доход. Изборът вероятно ще отразява начина, по който застрахователите отчитат своите финансови активи	1 януари 2021г. с отложена дата - 1 януари 2022г.

	съгласно МСФО 9. Незадължителен подход за опростено разпределение на премията е разрешен за отговорността за оставащото покритие за краткосрочни договори, които често се записват от общото застраховане. Има промяна в общия модел на измерване, наречен подход на "променлива такса" за някои договори, сключени от животозастрахователи, при които притежателите на полици имат дял в доходността от базовите позиции. При прилагане на метода на променливата такса, дялът на предприятието от промените в справедливата стойност на базисните позиции е включен в маржа на договорната услуга. Резултатите на застрахователите, използващи този модел, следователно вероятно ще бъдат по-нестабилни, отколкото в общия модел. Новите правила ще се отразят на финансовите отчети и ключовите показатели за ефективността на всички предприятия, които издават застрахователни договори или инвестиционни договори с характеристики за дискреционно участие.	
<i>Дългосрочни участия в асоциирани предприятия и съвместни предприятия -</i> <i>Изменения на МСС 28</i>	Измененията поясняват отчитането на дългосрочните участия в асоциирано или съвместно предприятие, които по същество представляват част от нетната инвестиция в асоциираното или съвместното предприятие, но към които не се прилага счетоводно отчитане на собствения капитал. Субектите трябва да отчитат тези интереси съгласно МСФО 9 преди да приложат изискванията за разпределение на загубите и обезценка в МСС 28.	1 януари 2019г.
<i>Годишно подобрене на стандартите за МСФО 2015-2017</i>	Следните подобрения бяха завършени през декември 2017 г.: • МСФО 3 - Измененията на МСФО 3 поясняват, че когато предприятието придобие контрол върху предприятие, което е съвместна операция, предприятието прилага изискванията за бизнес комбинация, постигнати на етапи, включително преценка на предишния си дял (РН) в съвместната операция по справедлива стойност. Предишните дялове (РН), които трябва да бъдат преоценени, включват всички непризнати активи, пасиви и репутация, свързани със съвместната операция. • МСФО 11 - пояснява, че страната, която придобива съвместен контрол върху предприятие, което е съвместна операция, не следва да преценява предишния си интерес (дял) към съвместната операция. • МСС 12 - изясни, че данъчните последици от дивидентите върху финансовите инструменти, класифицирани като собствен капитал, следва да бъдат признати в зависимост от това къде са признати предишните сделки или събития, генериращи разпределими печалби. Такъв е и случаят независимо от това дали за разпределенияте и неразпределенияте печалби се прилагат различни данъчни ставки. • МСС 23 - пояснява, че ако конкретен заем остава неизплатен, след като съответният отговарящ на условията актив е готов за предназначенията му употреба или продажба, то този заем става част от средствата, които предприятието заема обикновено при изчисляване на процента на капитализация при общи заеми.	1 януари 2019г.

	Ръководството на Дружеството не очаква прилагането на измененията в бъдеще да окажат влияние върху финансовия отчет на Дружеството.	
Продажба или принос на активи между инвеститор и асоциирано или съвместно предприятие - Изменения на МСФО 10 и МСС 28	СМСС направи ограничени изменения в обхвата на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети и МСС 28 Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия. Измененията поясняват счетоводното третиране на продажбите или на приноса на активи между инвеститор и неговите асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи от това дали непаричните активи, продадени или внесени в асоциирано или съвместно предприятие, представляват "бизнес" (каквото е определено в МСФО 3 Бизнес комбинации). Когато непаричните активи представляват стопанска дейност, инвеститорият ще признае пълната печалба или загуба от продажбата или вноската на активи. Ако активите не отговарят на определеното за стопанска дейност, печалбата или загубата се признава от инвеститора само до размера на инвеститорите на други инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. Измененията се прилагат проспективно. *През декември СМСС реши да отложи датата на прилагане на това изменение до момента, в който СМСС приключи своя изследователски проект по метода на собствения капитал.	n/a

(*приложими към отчетните периоди, започващи на или след определената дата)

2.2. Изявление за съответствие

2.2.1. Действащо предприятие

Финансовият отчет на Дружеството за периода, приключващ на 31 декември 2019 г. е изготвен при спазване на принципа за действащо предприятие. Като резултат от дейността си за текущата година, Дружеството отчита загуба в размер на 2920 хил.лв., преди данъци и положителни парични потоци от оперативна дейност. Дружеството представя натрупана неразпределена печалба към 31 декември 2019 г. е 5816 хил.лв., без влиянието на финансовия резултат за текущия отчетен период и положителни нетни активи 16 365 хил.лв.

Ръководството на Дружеството е уверено, че ще продължи да поддържа нормална дейност в бъдеще, на база сключени договори и одобрена бизнес програма за 2020 година.

2.2.2. Сравнителна информация

Дружеството представя обичайно сравнителна информация във финансовите си отчети за една предходна година. Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

В отчета за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато дружеството:

- а) прилага счетоводна политика ретроспективно;
- б) преизчислява ретроспективно позиции във финансовия отчет; или
- в) прекласифицира съществени позиции във финансовия отчет и това има съществен ефект върху информацията в отчета за финансовото състояние към началото на предходния период.

2.2.3. Мерна база

Финансовият отчет е изготвен на база историческата стойност, с изключение на тези финансови инструменти, които се оценяват по преоценени стойности или справедливи стойности в края на всеки отчетен период, както е обяснено в счетоводната политика по-долу. Историческата цена обикновено се основава на справедливата стойност на възнаграждението, дадено в замяна на стоки и услуги.

Справедлива стойност е цената, която би била получена за продажба на актив или платена за прехвърляне на пасив в обичайна сделка между пазарни участници към датата на оценката, независимо от това дали тази цена е пряко наблюдавана или оценена чрез друга техника за оценка. При оценката на справедливата стойност на актив или пасив, Дружеството взема предвид характеристиките на актива или пасива, ако пазарните участници вземат предвид тези характеристики при ценообразуването на актива или пасива на датата на оценката. Справедливата стойност за целите на измерването и/или оповестяването в този финансов отчет (където е приложимо) се определя на такава база, с изключение на сделки с плащане на базата на акции, които са в обхвата на МСФО 2, лизингови сделки, които са в обхвата на МСФО 16 Лизинг, и измервания, които имат някои прилики със справедливата стойност, но не са справедлива стойност, като нетна реализируема стойност в МСС 2 Материални запаси или стойност в употреба в МСС 36 Обезценка на активи.

2.3. Функционална валута и признаване на курсови разлики

Функционална и отчетна валута на представяне на финансовия отчет на дружеството е българският лев (BGN). Данните в индивидуалния финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано. С въвеждането на еврото като официална валута на Европейския съюз за него се използва съотношението BGN 1.95583 : EUR 1.

При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Към всяка отчетна дата паричните активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута, се преизчисляват по обменния курс на оригиналната към функционалната валути, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. Към 31 декември те се оценяват в български лева, като се използва заключителният обменен курс на БНБ. Немонетарните позиции, отчетени по справедлива стойност, деноминирани в чуждестранна валута, се преизчисляват по обменния курс към датата на определяне на

справедливата стойност. Непаричните позиции, които се оценяват по историческа цена в чуждестранна валута, не се преизчисляват.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделки в чуждестранна валута, или отчитането на търговски сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за периода) в момента на възникването им, като се третираат като “други доходи/(загуби) от дейността” (в печалбата или загубата за периода) и се представят нетно.

Валутните разлики се признават в печалбата или загубата за периода, в който възникват, с изключение на:

- курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, свързани с активи в процес на изграждане с цел бъдещо използване, които се включват в стойността на тези активи, когато се считат за корекция на разходите за лихви по тези заеми в чуждестранна валута;
- курсови разлики по сключени сделки за хеджиране на определени валутни рискове.

2.4. Приходи

Дружеството признава приходите от следните основни източници:

- Продажба на продукция и услуги (основна дейност), включително свързаните с тях поддръжка (включена в цената на продадените продукти), както и гаранции, предоставени съгласно местното законодателство;
- стоки, както и гаранции, предоставени съгласно местното законодателство; и
- услуги (различни от основната дейност) или съпътстващи, основната дейност.
- други приходи

Дружеството е приело да предоставя отделно оповестяване на приходите по договори с клиенти - или в бележките, или в отчета за печалбата или загубата, т.е. тези, които попадат в обхвата на МСФО 15 (виж пояснителна *бележка № 3*), а останалите приходи (в т.ч. други печалби и загуби) са представени в пояснителна *бележка № 4*.

2.4.1. Приходи по договори с клиенти

Приходите в Дружеството се признават, когато контролът върху обещаните в договора с клиента продукция, стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при *удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора* чрез прехвърляне на обещаните продукция, стоки и/или предоставяне на обещаните услуги.

Обичайно контролът се прехвърля към клиента в точно определен *времеви момент*, с доставката на обещаните продукция, стоки и/или предоставяне на обещаните услуги на уговореното местоназначение и предаването на физическото владение на клиента. От този момент дружеството прехвърля всички рискове и изгоди.

свързани с предмета на договора с клиента, и клиентът има възможност да се разпорежда и направлява използването на обещаните продукция, стоки и/или услуги.

Приходите от извършените услуги се признават *в течение на времето*, като за измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, базиран на оценка на постигнатите резултати*. Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, доколкото най-адекватно описва схемата на прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията, и респ. съответно най-точно отразява нивото на всички незавършени дейности.

При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството, обезпечения и възможности за удовлетворяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти Дружеството прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничени (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружеството признава приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален договор с клиент като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

Когато при изпълнение на задълженията за изпълнение участва друга (трета) страна, Дружеството определя дали действа в качеството на принципал или агент като оценява естеството на обещанието си към клиента: да предостави самостоятелно определените стоки или услуги (принципал) или да се уреди друга страна да ги предоставя (агент). Дружеството е принципал и признава приход като брутната сума на възнаграждението, ако контролира обещаните стоки и/или услуги преди да ги прехвърли към клиента. Ако, обаче, Дружеството не получава контрол върху обещаните стоки и/или услуги и неговото задължение е единствено да организира трета страна да предостави тези стоки и/или услуги, то Дружеството е агент и признава приходите от сделката в размер на нетната сума, която задържа за предоставените като агент услуги.

а) специална или гражданска продукция по поръчки (основна дейност) - приходите се признават, когато клиентът получи контрол над стоки или услуги, т.е. в определен момент франко площадката на Дружеството. Отчитайки специфичността на продукцията и характера на дейността Дружеството няма приходи, които да се признават във времето.

Предвид естеството на извършваната основна дейност, Дружеството има право да фактурира на клиенти доставки/услуги въз основа на постигането на редица свързани с изпълнението етапи, което е необходимо с оглед продължаване изпълнението на следващите етапи от специализираната ремонтна услуга/продукция. Дружеството удостоверява изпълнението на конкретен етап, с участието на клиента, за което по-рано е бил признат договорен актив по смисъла на МСФО 15. Всеки етап се приема с приемателно-предавателен протокол за извършените дейности/операции/вложени материали и фактура за свързаното плащане за съответния етап.

Всяка фактурирана на клиента сума се класифицира в търговски вземания в момента, в който фактурата (въз основа на приемателно-предавателния протокол) е приета от клиента.

б) услуги (различни от основна дейност) се признават, когато те са предоставени на клиента, франко производствената база на Дружеството или на конкретно място на клиента (уговорено в договора). За 2019 г. Дружеството няма приходи от услуги, които да се признават във времето.

в) гаранциите, свързани с продажбите на продукция/услуги (основна дейност), както и на стоките, не могат да бъдат закупени отделно и те служат като гаранция, че продадените продукти отговарят на договорените спецификации, съгласно местното законодателство. Съответно, Дружеството отчита гаранциите в съответствие с МСС 37 Провизии, условни пасиви и условни активи и те не представляват отделни задължения за изпълнение съгласно МСФО 15.

Дружеството използва натрупания си исторически опит, за да оцени броя на рекламациите или отговорността за възстановяване, като използва метода на очакваната стойност.

г) услугата за гаранционна поддръжка, като елемент от гаранцията за отстраняване на рекламации не е отделна услуга, тъй като тя не може да бъде доставяна като редовна доставка от Дружеството към други клиенти (на самостоятелна основа) и тя не е достъпна за клиенти на други доставчици на пазара. Поради това част от цената на сделката не може да се разпредели/отдели от общата продажна цена на продукцията/стоката/услугата. Следователно за тези услуги през 2019 г. не може да се отчете отсрочен приход или приход на самостоятелно основание съгласно МСФО 15.

Подновяване на услугата за следгаранционна поддръжка не се предлага от Дружеството (дори и като опция), и следователно не може да се отчете отсрочен приход или приход на самостоятелно основание (опция за подновяване) по смисъла на МСФО 15.

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор цена на сделката.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, Дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива).

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това:

- модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги;
- модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги;
- модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

Съществен финансов компонент

За част от реализираните продажби, Дружеството получава авансово плащане (около 30%, а за други 50% от цената) във връзка с изпълнение на своите договори, като окончателното/балансово плащане на цената на сделките се дължи от клиента от момента, когато се прехвърли контрола върху стоките или услугите (клиентът да изнесе продукцията/стоката/услугата в преобладаваща част от договорите), което се издължава на разсрочена схема на плащане с кредитен период от 30 до 120 дни Поради ниския кредитен риск на клиентите, Дружеството е направило анализ и е определило, че при договорите с последните две опции за плащане на сделката не се съдържа елемент на финансиране, тъй като:

- договореният с клиента срок за плащане не се различава от обичайния за този тип сделки в сектор „Кораборемонт“;
- самите продажни цени не включват елемент на финансиране (лихва). Те са посочени в официален ценоразпис на услугите, предлагани от Дружеството и не се различават съществено от цените на конкурентните дружества в района на Варненското езеро. Извън тези цени, са предоставени отстъпки за общ

- (стойностен) обем дейности, които не са обвързани с очакваните срокове за плащане;
- елементът на финансиране възниква от датата на просрочие, от която дата Дружеството начислява лихва за забава върху сумите, които са определени на база продажните цени. Историческият анализ показва, че те нямат съществен ефект за приходите на Дружеството;
- клиентът — корабособственик/агент/брокер заплаща начислените лихви (неустойки), като те отразяват и ефекта на стойността на парите във времето.

Признатите приходи от лихви поради неплащане в срок от клиентите (корабособственик/агент/брокер) се представят към финансови приходи в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

2.4.2. Салда по договори с клиенти

Предвид естеството на предлаганите продукция, стоки и услуги, Дружеството не отчита *активи по договори* с клиенти, както и *активи по право на връщане по договори* с клиенти.

Получените възнаграждения-аванси по договор с клиент се признават като задължение (*пасив по договор*) в отчета за финансовото състояние, докато: а) всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б) Дружеството изпълни задълженията си за изпълнение и цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване) е получено; и/или в) когато договорът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Пасивите по договор се представят като други задължения в отчета за финансовото състояние

2.4.3. Финансови приходи

Нетните разлики от промяна на валутни курсове, свързани с парични средства, търговски вземания и задължения, деноминирани в чуждестранна валута, се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат.

Финансовите приходи се представят отделно на лицевата страна на отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, нетна печалба от курсови разлики от преоценка на заеми в чуждестранна валута, приходи/печалби от сделки с инвестиции в ценни книжа и дялове, в т.ч. дивиденди.

Приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на финансовите активи, с изключение на финансовите активи, които са кредитно обезценени (Етап 3), за които приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху тяхната амортизирана стойност (т.е. брутната балансова стойност, коригирана за провизията за загуби).

2.4.4. Приходи от финансиране

Безвъзмездните средства, предоставени от държавата, не се признават, докато няма разумна гаранция, че Дружеството ще се съобрази с условията, свързани с тях, и че безвъзмездните средства ще бъдат получени.

Държавните дарения се признават в печалбата или загубата систематично през периодите, в които Дружеството признава като разходи съответните разходи, за които са предназначени да компенсират безвъзмездните средства. По-конкретно, държавни субсидии, чието основно условие е Дружеството да закупува, конструира или придобива по друг начин нетекущи активи, се признават като отсрочени приходи в отчета за финансовото състояние и се прехвърлят в печалбата или загубата на системна и рационална основа (през полезния живот на свързаните активи).

Държавните безвъзмездни средства, които се получават като компенсация за вече направени разходи или загуби или с цел незабавна финансова подкрепа на Дружеството без бъдещи свързани разходи, се признават в печалбата или загубата за периода, в който те стават вземания.

2.5. Разходи

2.5.1. Оперативни разходи

Разходите в Дружеството се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост (до степента, до която не би довело до признаване на актив или пасив, неотговарящ на определенията за активи и пасиви в Общата (концептуална) рамка към и в самите МСФО).

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата на датата на възникването им.

Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущи разходи за периода през който договорите, за които се отнасят се изпълнят. Представят се като предплатени разходи.

В обичайната си дейност Дружеството не поема директни и специфично направени разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които не биха възникнали, ако съответните договори не бяха сключени

2.5.2. Финансови разходи

Финансовите разходи се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се посочват отделно от финансовите приходи и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, банкови такси и комисиони, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута и обезценки на предоставени търговски заеми.

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

2.6. Имоти, машини и съоръжения

Земята и сградите, държани за използване при производството или доставката на стоки или услуги за отдаване под наем на други лица (с изключение на инвестиционни имоти) или за административни цели, се посочват в отчета за финансовото състояние, като първоначално се оценяват по себестойност, включваща цената на придобиване, както и всички преки разходи за привеждането на актива в състояние за използване.

Последващото им оценяване се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход (в увеличение на разхода за амортизация) и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Имотите в процес на изграждане за производствени, доставни или административни цели или за цели, които все още не са определени, се отчитат по цена на придобиване, намалена с признатата загуба от обезценка. Цената включва професионални такси за квалифицирани активи, разходи по заеми, капитализирани в съответствие със счетоводната политика на Дружеството. Амортизацията на тези активи, определена на същата база като останалите имуществени активи, започва, когато активите са готови за използване по тяхното предназначение.

Земята не се амортизира.

Машините, съоръженията и оборудването се отчитат по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и натрупаната загуба от обезценка.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата сума на актива, когато е вероятно дружеството да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Амортизацията се признава така, че стойността или оценката на активите (различни от собствеността върху земя и имоти в процес на строителство), намалени с остатъчните им стойности през полезния им живот, се амортизира като се използва линеен метод, на следните основания:

○Сгради	25 години
○Машини	3.33 години
○Транспортни средства	10 години
○Автомобили	4 години
○Стопански инвентар	6,67 години
○Компютри	2 години
○Други	6,67 години

Оцененият полезен живот, остатъчната стойност и методът на амортизация се преразглеждат в края на всеки отчетен период, като ефекта от всякакви промени в приблизителната оценка се отчитат на бъдеща основа.

Активите, придобити при условията на финансов лизинг, се амортизират за срока на техния очакван полезен живот на същата база като собствеността им. Когато обаче няма разумна сигурност, че собствеността ще бъде получена до края на срока на лизинговия договор, активите се амортизират за по-краткия от срока на лизинговия договор и техния полезен живот.

Имотите, машините и съоръженията се отписват при разпореждане или когато не се очакват бъдещи икономически ползи от продължаване на използването на актива. Печалбата или загубата, възникваща при освобождаването или оттеглянето на актив, се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други доходи“.

Избраният праг на същественост за имотите, машините и съоръженията на Дружеството е в размер на 700 лв.

2.7. Нематериални активи

Нематериални активи, придобити поотделно

Нематериалните активи с ограничен полезен живот, които се придобиват поотделно, се отчитат по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и натрупаните загуби от обезценка. Цената на придобиване, включваща всички платени мита, невъзстановими данъци и направените преки разходи във връзка с подготовка на нематериалния актив за експлоатация. Амортизацията се признава на база линейния метод за периода на техния полезен живот. Очакваният полезен живот и методът на амортизация се преразглеждат в края на всеки отчетен период, като ефектът от всякакви промени в оценката се отчитат на перспективна основа.

Нематериалните активи с неопределен полезен живот, които се придобиват отделно, се отчитат по цена на придобиване, намалена с натрупаните загуби от обезценка.

Последващото оценяване на нематериалните активи се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход (в увеличение на разхода за амортизация) и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, които възникват във връзка с нематериалните активи след първоначалното им признаване, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за периода на тяхното възникване, освен ако в резултат на това активът може да генерира повече от първоначално предвидените бъдещи икономически ползи и когато тези разходи могат надеждно да бъдат оценени и отнесени към актива. Ако тези условия са изпълнени, разходите се добавят към себестойността на актива.

Амортизацията се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен срок на годност на отделните активи, както следва:

○ Софтуер	2 години
○ Други	6,67 години

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи“.

Отписване на нематериални активи

Нематериален актив се отписва при освобождаване или когато не се очакват бъдещи икономически ползи от неговото използване или разпореждане. Печалбите или загубите, възникнали от отписването на нематериален актив, измерени като разлика между нетните постъпления от продажбата и балансовата стойност на актива, се признават в печалбата или загубата, когато активът бъде отписан.

2.8. Обезценки на имоти, машини и съоръжения и нематериални активи

Към всяка отчетна дата Дружеството прави преглед на балансовите стойности на своите материални и нематериални активи, за да определи дали има признаци, че тези активи са претърпели загуба от обезценка. Ако има такива признаци, се оценява възстановимата стойност на актива, за да се определи размерът на загубата от обезценка (ако има такава). Когато активът не генерира парични потоци, които са независими от други активи, Дружеството оценява възстановимата стойност на единицата, генерираща парични потоци, към която принадлежи активът. Когато може да бъде установена разумна и последователна основа на разпределение, корпоративните активи също се разпределят към отделни генериращи парични потоци единици, или в противен случай те се разпределят към най-малката група единици, генериращи парични потоци, за които може да се определи разумна и последователна база за разпределение.

Нематериалните активи с неопределен полезен живот се тестват за обезценка поне веднъж годишно и когато има индикация, че активът може да бъде обезценен.

Възстановимата стойност е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите за освобождаване и стойността в употреба. При оценката на стойността в употреба, очакваните бъдещи парични потоци се дисконтират до тяхната сегашна стойност, като се използва дисконтов процент преди данъци, който отразява текущите пазарни оценки на стойността на парите във времето и рисковете, специфични за актива, за които оценките на бъдещите парични потоци не са коригирани.

Ако възстановимата стойност на актив (или единица, генерираща парични потоци) се оценява на по-малка от балансовата му стойност, балансовата стойност на актива (или единицата, генерираща парични потоци) се намалява до неговата възстановима стойност. Загуба от обезценка се признава веднага в печалбата или загубата, освен ако съответният актив не се отчита по преоценена стойност, в който случай загубата от обезценка се третира като намаление от преоценка.

Когато загубата от обезценка впоследствие се променя, балансовата стойност на актива (или единицата, генерираща парични потоци) се увеличава до неговата възстановима стойност, но така, че увеличената балансова стойност да не надвишава балансовата стойност, която би била определена ако не е била призна загуба от обезценка на актива (или единицата, генерираща парични потоци) в предходни години. Възстановяването на загуба от обезценка се признава веднага в печалбата или загубата, освен ако съответният актив не се отчита по преоценена стойност, в който случай възстановяването на загубата от обезценка се третира като увеличение на преоценката.

2.9. Отчитане на лизингови договори

2.9.1. Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2019 година

Дружеството като лизингополучател

МСФО 16 Лизинг установява лизингополучателите да отчитат всички лизинги по единен модел, който налага балансовото им признаване, по подобие на отчитането на финансовия лизинг по МСС 17.

Съгласно новия стандарт един договор съдържа лизинг, ако той прехвърля правото да се контролира ползването на даден идентифициран актив за определен период от време срещу възнаграждение. На датата на стартирането на лизинга, лизингополучателят признава актив, под формата на „право на ползване“ на отделния базов актив, и финансов пасив, представляващ настоящата стойност на задължението за плащане на лизинговите суми.

Стандартът допуска две облекчаващи изключения: а) лизингови договори с кратък срок (до 12 месеца) и/или б) с ниска стойност.

Ако лизингополучателите изберат да ползват облекчения на стандарта за лизинговите договори с кратък срок и/или на ниска стойност, то лизинговите плащания, свързани с тези договори следва да се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода на договора или на друга систематична база, аналогично на правилата за отчитане на оперативен лизинг по МСС 17.

Първоначално оценяване

Лизингополучателят признава актив „право на ползване“ и задължение за лизинг на датата на която лизинга е на разположение за използване.

При първоначално оценяване активът „право на ползване“ се отчита по цена на придобиване, която включва сумата на първоначалната оценка на задължението за лизинг, всички плащания към и преди датата на стартиране на лизинга минус суми за предоставени стимули, всички първоначални преки разходи и провизията за разходи свързани с демонтиране и преместване на актива.

Пасивът „задължение за лизинг“ първоначално се признава по сегашната стойност на всички лизингови плащания неплатени към този момент с лихвения процент присъщ за лизинга или с лихвения процент по привлечен капитал на наемателя.

Последващо оценяване

Избраният от Дружеството подход за последваща балансова оценка на актива „право на ползване“ е модела на себестойността по МСС 16 - себестойност, намалена с натрупаната амортизация и загуби от обезценка.

Последващо задължението за лизинг се променя с:

- в посока на увеличение – с начислените лихвени суми;
- в посока на намаление – с плащанията на вноските (лихви и главници), и
- преизчисления на стойността на задължението поради промени в гарантираната остатъчна стойност, промени в бъдещите лизингови плащания поради промяна в прилагания индекс или процент, използван за изчисляване на лизинговите плащания, промени в срока на лизинга и промени в оценката на опцията за придобиване на актива.

Всички корекции на задължението за лизинг коригират и актива „право на ползване“, а ако той е напълно амортизиран се отчитат като текущ разход в текущата печалба или загуба.

Дружеството като лизингодател

МСФО 16 Лизинг не променя съществено счетоводното отчитане на лизинга за лизингодателите. Дружеството ще продължи да класифицира всеки лизингов договор като финансов или оперативен, прилагайки на практика правила аналогични на тези в МСС 17, които са по същество прехвърлени в новия МСФО 16.

2.9.2. Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2018 година

Финансов лизинг

Дружеството като лизингополучател

Финансовият лизинг, при който се трансферира към Дружеството съществената част от всички рискове и стопански ползи, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се капитализира в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя, като се представя като имоти, машини и оборудване под лизинг по цена на незабавна продажба или ако е по-ниска - по сегашната стойност на минималните лизингови плащания.

Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и приспадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като “финансови разходи” - лихва, на база ефективен лихвен процент.

Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

Дружеството като лизингодател

Финансовият лизинг, при който се трансферира извън Дружеството съществената част от всички рискове и стопански изгоди, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се изписва от състава на активите на лизингодателя при прихвърляне към лизингополучателя на актива и се представя в отчета за финансовото състояние като вземане със стойност, равна на нетната инвестиция от лизинга. Нетната инвестиция в лизинговия договор представлява разликата между сбора от минималните лизингови плащания по договора за финансов лизинг и негарантираната остатъчна стойност, начислена за лизингодателя, и незаработеният финансов доход.

Разликата между балансовата стойност на отдадения под финансов лизинг актив и незабавната (справедливата му продажна) стойност се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в началото на лизинговия договор (при предаването на актива) като доход от продажба на активи.

Признаването на заработения финансов приход като текущ лихвен приход се основава на прилагането на метода на ефективната лихва.

Оперативен лизинг

Дружеството като лизингополучател

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

Дружеството като лизингодател

Наемодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на неговите имоти, машини и оборудване като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът от наеми от оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг. Първоначално направените преки разходи във връзка с договарянето и уреждането на оперативния лизинг, се добавят към балансовата стойност на отдадените активи и се признават на базата на линейния метод в продължение на срока на лизинга.

Дружеството е лизингодател по договори за оперативен лизинг, поради което прилагането на правила аналогични на тези в МСС 17, които са по същество прехвърлени в новия МСФО 16, не налага необходимостта от прекласифициране и

преизчисляване на информацията от предходния период. Приходите от наеми от оперативен лизинг се признават на база линейна база през срока на съответния лизингов договор.

2.10. Материални запаси

Материалните запаси са оценени във финансовия отчет както следва:

- суровини, материали и стоки - по по-ниската от: доставната себестойност (цена на придобиване) и нетната реализируема стойност;
- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство - по по-ниската от: производствената себестойност и нетната реализируема стойност.

Разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт от материалните запаси в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в цената на придобиване (себестойността), както следва:

- суровини, материали и стоки – всички доставни разходи, които включват покупната цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за приважане на материалите и стоките в готов за тяхното използване/продажба вид:

- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство – всички необходими производствени разходи, които формират производствената себестойност, като в нея се включват преките разходи за материали и труд и приспадащата се част от общопроизводствените разходи (променливи и постоянни), с изключение на административните разходи, курсовите разлики и разходите по привлечени финансови (външни) ресурси. Включването на условно - постоянните общопроизводствени разходи в производствената себестойност на произвежданата готова продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство се извършва на базата на нормален капацитет, определен на база обичайна средно поддържанна заетост/заработка на персонала. Избраната база за разпределението им на ниво отделни продукти е заработка в човеко-часовете на пряко зетия персонал в производството на конкретния продукт.

При употребата (влагане и продажбата) на материалните запаси те се изписват текущо като се използва методът на средно-претеглената стойност (себестойност).

Нетната реализируема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация (маркетинг, продажба и дистрибуция).

При продажба на материалните запаси тяхната балансова стойност се признава като разход в периода, в който е признат съответният приход.

2.11. Финансови инструменти

Финансовите активи и финансови пасиви се признават в отчета за финансовото състояние на Дружеството, когато Дружеството става страна по договорните разпоредби на инструмента. Финансовите активи и финансови пасиви първоначално се оценяват по справедлива стойност. Транзакционни разходи, които са директно дължимо на придобиването или емисията на финансови активи и финансови пасиви (различни от финансовите активи и финансовите задължения по справедлива стойност чрез печалба или загуба) се прибавят към или се приспадат от справедливата стойност на финансовите активи или финансови пасиви при необходимост при първоначално признаване. Транзакционните разходи, които могат да се причислят директно към придобиване на конкретни финансови активи или финансови пасиви по справедлива стойност чрез печалба или загуба се признават незабавно в печалба или загуба.

2.11.1. Финансови активи

Всички признати финансови активи се оценяват в последствие в тяхната цялост или по амортизирана стойност, или по справедлива стойност, в зависимост от тяхната класификация на базата на бизнес модела за управление на финансовите активи и характеристиката на договорните парични потоци.

По амортизирана стойност се оценяват:

- финансовият актив, който съгласно бизнес модела се държи за събиране на договорни парични потоци; и
- договорните условия на финансовия актив пораждат на определени дати паричните потоци, които представляват единствено плащания на главница и лихви по непогасената главница.

Търговските вземания представляват безусловно право на дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

По подразбиране всички останали финансови активи (различни от тези, оценявани по амортизирана стойност) се оценяват впоследствие по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVTPL).

(i) амортизирана стойност и метод на ефективната лихва

Амортизираната стойност на финансов актив е сумата, при която финансовият актив се оценява при първоначално признаване минус погашенията на главницата, плюс кумулативната амортизация, използвайки метода на ефективната лихва за всяка разлика между тази първоначална сума и сумата на падежа, коригирана с надбавка за всяка загуба. Брутната балансова стойност на финансовия актив е амортизираната стойност на финансов актив преди коригиране за всяка загуба.

Приходите от лихви се признават в печалбата или загубата и се включват в статията "Финансов приход - приход от лихви".

(ii) финансови активи по FVTPL

Финансовите активи, които не отговарят на критериите за оценяване по амортизирана стойност или справедлива стойност през друг всеобхватен доход (FVTOCI), се оценяват на база FVTPL.

Финансовите активи по FVTPL се отчитат по справедлива стойност в края на всеки отчетен период, като всички печалби или загуби от справедлива стойност, признати в печалбата или загубата, доколкото не са част от определена хеджираща връзка. Нетната печалба или загуба, призната в печалбата или загубата, включва всеки дивидент или лихва, натрупана върху финансовия актив и е включена в статията „други печалби и загуби“.

Отписване на финансови активи

Дружеството отписва финансов актив, когато има информация, показваща, че длъжникът е в сериозни финансови затруднения и няма реалистична перспектива за възстановяване, напр. когато длъжникът е в процедура под ликвидация или в производство по несъстоятелност, или в случая на търговски вземания, когато сумите са с просрочие над две години, което от двете настъпи по-рано. Отписаните финансови активи все още могат да бъдат предмет на дейности по принудително изпълнение съгласно процедурите за възстановяване на Дружеството, като се вземат предвид правните консултации, когато е уместно. Всички направени възстановявания се признават в печалбата или загубата.

Дружеството отписва финансов актив само когато договорните права върху паричните потоци от актива изтичат или когато прехвърли финансовия актив и по същество всички рискове и ползи от собствеността върху актива на друго предприятие. Ако Дружеството не прехвърля и не запазва съществено всички рискове и изгоди от собствеността и продължава да контролира прехвърления актив, Дружеството признава задържания си дял в актива и свързания с него пасив за суми, които може да се наложи да плати. Ако Дружеството запази по същество всички рискове и ползи от собствеността върху прехвърлен финансов актив, Дружеството продължава да признава финансовия актив и също така признава обезпечения за получените постъпления.

При отписване на финансов актив, отчитан по амортизирана стойност, разликата между балансовата стойност на актива и сумата на полученото и вземане се признава в печалбата или загубата.

2.11.2. Финансови пасиви

Финансовите пасиви се класифицират като:

- оценявани по амортизирана стойност; и
- оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата.

Всички финансови пасиви се оценяват по амортизирана стойност, освен ако финансовия пасив не е държан за търгуване или други условия, основание за избор финансовия пасив да бъде оценен по справедлива стойност в печалбата или загубата.

Финансовите пасиви, които не са (i) условно възнаграждение на придобиващ в бизнес комбинация, (ii) държани за търгуване, или (iii) определени като FVTPL, се оценяват впоследствие по амортизирана стойност, използвайки метода на ефективната лихва. Методът на ефективна лихва е метод за изчисляване на амортизираната стойност на финансов пасив и за разпределяне на разходите за лихви през съответния период. Ефективният лихвен процент е процентът, който точно дисконтира очакваните бъдещи парични плащания (включително всички такси и етапи/позиции, платени или получени, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент, транзакционните разходи и други премии или отстъпки) през очаквания живот на финансовия пасив или (когато е уместно) по-кратък период, до амортизираната стойност на финансов пасив.

Дивидентите, платими на основния акционер – „Терем Холдинг“ ЕАД се признават, когато същите са одобрени от Общото събрание.

Отписване на финансови пасиви

Дружеството отписва финансовите пасиви, когато и само когато задълженията на Дружеството са погасени, анулирани или са с изтекъл срок. Разликата между балансовата стойност на отписаното финансово задължение и платеното и дължимото възнаграждение се признава в печалбата или загубата.

Когато Дружеството размени със съществуващия заемодател един дългов инструмент в друг със съществено различни условия, тази размяна се отчита като погасяване на първоначалния финансов пасив и признаването на нов финансов пасив. По подобен начин Дружеството отчита съществено изменение на условията на съществуващо задължение или част от него като погасяване на първоначалния финансов пасив и признаването на ново задължение. Предполага се, че условията са съществено различни, ако дисконтираната настояща стойност на паричните потоци съгласно новите условия, включително всички такси, платени нетно от получените такси и дисконтирани с използване на първоначалния ефективен лихвен процент, е най-малко 10% различна от дисконтираната стойността на останалите парични потоци от първоначалния финансов пасив. Ако промяната не е съществена, разликата между: (1) балансовата стойност на пасива преди изменението; и (2) настоящата стойност на паричните потоци след промяната трябва да се признае в печалбата или загубата като печалба или загуба от изменението в рамките на други печалби и загуби.

2.11.3. Обезценка на финансови активи

Дружеството признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика

между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които дружеството очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *предоставени заеми на свързани и трети лица, вкл. паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9 - “трिестепенен“ модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив).

Очакваните кредитни загуби се признават на два етапа:

а) Финансов актив, който не е кредитно обезценен при първоначалното му възникване/придобиване, се класифицира в Етап (Stage) 1 - длъжници с нисък риск от неизпълнение и стабилни като тенденции добри ключови показатели (финансови и нефинансови), редовно обслужвани, и, и без наличие на дължими суми, които са в просрочие.

б) В случаите, когато след първоначалното признаване на финансов актив, кредитният му риск нарасне значително и в резултат от това неговите качества се влошат, той се класифицира в Етап (Stage) 2. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 2 се определят за целия оставащ живот (срок) на съответния актив, независимо от момента на настъпването на неизпълнението (очаквани кредитни загуби за целия живот (срок) на инструмента).

в) В случаите, когато кредитният риск на финансов актив нарасне до ниво, което индикира, че има настъпило събитие на неизпълнение, финансовият актив се счита за обезценен и той се класифицира в Етап (Stage) 3. На този етап се установяват и изчисляват понесените загуби по съответния актив за целия му оставащ живот (срок).

Ръководството на Дружеството е извършило съответни анализи, на база на които е определило комплекс от критерии за събития на неизпълнение. Един от тях е просрочия на дължими договорни плащания повече от 90 дни, освен ако за определен инструмент не са налице обстоятелства, които правят оборимо това твърдение. Наред с него, се наблюдават и други събития, въз основа на вътрешна и външна информация, които са индикатор, че длъжникът не е в състояние да заплати (възстанови) всички все още дължими от него суми по договор, вкл. като се вземат предвид и всички кредитни улеснения предоставени от Групата.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания, активи по договори и лизингови вземания, както и други вземания* Дружеството е избрало и прилага опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход се признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата. Дружеството е разработило и прилага матрица за провизиране, която се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и

за икономическата среда и за които е установена корелационна връзка с процента на кредитните загуби.

Отписване

Обезценените финансови активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

2.12. Парични и парични еквиваленти

Паричните средства и парични еквиваленти включват: наличности в брой в каси, парични средства в разплащателни и депозитни сметки.

Последващо оценяване

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби.

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- получените лихви за предоставени заемни средства се включват като постъпления от финансова дейност;
- получените лихви от депозити в банки се включват в състава на паричните потоци от инвестиционна дейност;
- получените лихви по разплащателни сметки са представени в оперативната дейност;
- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи от чуждестранни доставчици се посочва на ред “платени данъци”, а при доставка на дълготрайни активи от страната се посочва на ред “плащания към доставчици” към паричните потоци от оперативна дейност, доколкото той участва и се възстановява заедно и в оперативните потоци на дружеството за съответния период (месец).

2.13. Данъци

2.13.1. Данъци върху дохода

Разходите за данъци, признати в печалбата или загубата, включват сумата на отсрочените и текущите данъци, които не са признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал. Когато текущият данък или отсроченият данък възниква от първоначалното отчитане на бизнес комбинация, данъчният ефект се включва в отчитането на бизнес комбинацията.

Текущ данък

Текущият данък е дължим върху облагаемия доход, който се различава от печалбата или загубата във финансовите отчети. Изчисляването на текущия данък е

базиран на данъчните ставки и определен в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство - Закон за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка за 2019 г. е 10% (2018 г.: 10 %).

Текущите данъчни активи и/или пасиви представляват тези задължения към или вземания от данъчните институции, отнасящи се за текущи или предходни отчетни периоди, които не са платени към датата на финансовия отчет.

Провизия се признава за онези въпроси, за които определянето на данъка е несигурно, но се счита за вероятно да има бъдещ изходящ паричен поток към данъчен орган. Провизиите се оценяват по най-добрата приблизителна оценка на сумата, която се очаква да стане платима. Оценката се основава на преценката на ръководството, подкрепена от предишен опит по отношение на такива дейности и в някои случаи въз основа на специализиран независим данъчен съвет/консултация.

Отсрочени данъци

Отсрочените данъци се изчисляват по балансовия метод за всички временни разлики възникнали между балансовата стойност на активите и пасивите и тяхната данъчна основа.

Отсрочените данъчни пасиви се признават общо за всички облагаеми временни разлики, а отсрочените данъчни активи се признават до степента, до която е вероятно да са налице облагаеми печалби, срещу които могат да се използват временни разлики, подлежащи на приспадане. Такива активи и пасиви не се признават, ако временната разлика възниква от първоначалното признаване на репутацията или от първоначалното признаване (освен от бизнес комбинация) на други активи и пасиви в сделка, която не засяга нито облагаемата печалба, нито счетоводната печалба. Освен това, отсрочен данъчен пасив не се признава, ако временната разлика възниква от първоначалното признаване на репутацията.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за облагаеми временни разлики, възникващи от инвестиции в дъщерни и асоциирани предприятия и участия в съвместни предприятия, освен когато Дружеството е в състояние да контролира възстановяването на временната разлика и е вероятно временната разлика да не се промени в бъдеще. Отсрочените данъчни активи, възникващи от подлежащите на приспадане временни разлики, свързани с такива инвестиции и лихви, се признават само до степента, до която е вероятно да има достатъчна облагаема печалба, срещу която да се използват ползите от временните разлики и се очаква те да се преодолеят в предвидимите бъдеще.

Балансовата стойност на отсрочените данъчни активи се преразглежда към всяка отчетна дата и се намалява до степента, до която вече няма вероятност да има достатъчно облагаема печалба, която да позволи възстановяването на целия или на част от актива.

Отсроченият данък се изчислява по данъчните ставки, които се очаква да се прилагат в периода, в който задължението се урежда или активът се реализира въз

основа на данъчни закони и лихвени проценти, които са влезли в сила или по същество са влезли в сила на отчетната дата.

Оценката на отсрочени данъчни пасиви и активи отразява данъчните последици, които ще последват от начина, по който Дружеството очаква, в края на отчетния период, да възстанови или уреди балансовата стойност на своите активи и пасиви.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се компенсират, когато има законно право да компенсира текущите данъчни активи срещу текущи данъчни задължения и когато те се отнасят за данъци върху дохода, наложени от същия данъчен орган и Дружеството възнамерява да уреди текущите си данъчни активи и пасиви на нетна база.

За целите на измерването на отсрочените данъчни пасиви и отсрочените данъчни активи за инвестиционни имоти, които се оценяват по модела на справедливата стойност, се приема, че балансовата стойност на тези имоти се възстановява изцяло чрез продажба, освен ако презумпцията не бъде опровергана.

Към 31.12.2019 г. отсрочените данъци върху печалбата на дружеството са оценени при ставка, валидна за 2020 г., която е в размер на 10% (31.12.2018 г.: 10%).

2.14. Собствен капитал, резерви и плащания на дивиденди

Основният капитал на дружеството отразява номиналната стойност на дяловете.

Другите резерви включват законови резерви, общи резерви, преоценки на нефинансови активи.

Неразпределената печалба/(Натрупаната загуба) включва натрупаните печалби и непокрити загуби от минали години.

Задълженията за плащане на дивидент на едноличният собственик на капитала са включени в отчета за финансовото състояние, когато дивидента е одобрен за разпределение от принципала – „ТЕРЕМ ХОЛДИНГ“ ЕАД, като задължение към собственика.

Всички транзакции със собственика – „ТЕРЕМ ХОЛДИНГ“ ЕАД, са представени отделно в отчета за промените в собствения капитал.

Дружеството не притежава дълговите и капиталови инструменти, които да са класифицирани като собствен капитал или инструменти на собствения капитал.

2.15. Пенсионни и краткосрочни възнаграждания на служителите

Разходи за доходи при пенсиониране и прекратяване

Плащанията по планове за пенсионно осигуряване с дефинирани вноски се признават като разход, когато служителите са предоставили услуга, която им дава право на вноските. Плащанията, извършени към държавните фондове за пенсионно осигуряване, се отчитат като плащания по планове с дефинирани вноски, където задълженията на Дружеството по плановете са еквивалентни на тези, възникващи при план за пенсионно осигуряване с дефинирани вноски.

При планове за пенсионни доходи с дефинирани доходи, разходите за предоставяне на обезщетения се определят с помощта на метода на прогнозната единица, като актюерските оценки се извършват в края на всеки годишен отчетен период. Оценката на задълженията е базирана на стандартни проценти на инфлацията, очаквана промяна на разходите за медицинско обслужване и смъртност. Бъдещи увеличения на заплатите също се вземат под внимание. Преоценките, включващи актюерски печалби и загуби, ефекта от тавана на активите (ако е приложимо) и възвръщаемостта на активите на плана (с изключение на лихвите) се признават в отчета за финансовото състояние като такса или кредит в отчета за всеобхватния доход за периода в които те се срещат. Преоценките, признати в отчета за печалбата и загубата и другия всеобхватен доход, не се рекласифицират. Разходите за минал трудов стаж се признават в печалбата или загубата, когато настъпи изменението или съкращаването на плана, или когато Дружеството признава съответните разходи за реструктуриране или доходи при прекратяване, ако е по-рано. Печалбите или загубите от сетълмента на план с дефинирани доходи се признават, когато се извърши уреждането. Нетните лихви се изчисляват чрез прилагане на дисконтов процент към нетния пасив или актив с дефинирани доходи. Разходите за дефинирани доходи се разделят на три категории:

- разходи за услуги, които включват разходите за текущ трудов стаж, разходи за минал трудов стаж и печалби и загуби от съкращения и сетълмент;
- нетен лихвен разход или доход; и
- повторни измервания.

Дружеството признава разходите за обслужване в печалбата или загубата като административни разходи.

Нетният лихвен разход или приход се признава в рамките на финансовите разходи.

Задължението за пенсиониране, признато в отчета за финансовото състояние, представлява дефицита или излишъка в плановите на Дружеството за дефинирани доходи. Всеки излишък, произтичащ от това изчисление, се ограничава до настоящата стойност на всички икономически ползи, налични под формата на възстановявания от плановите или намаления на бъдещите вноски в плановите.

Задължение за изплащане на доходи при прекратяване се признава по-рано, от момента, в който предприятието вече не може да оттегли предложението за обезщетение за прекратяване и когато предприятието признава съответните разходи за реструктуриране.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителът е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Дружеството е задължено да му изплати обезщетение в размер до шест брутни работни заплати. Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” . Ръководството на

дружеството оценява задължението по изплащане на дефинирани доходи веднъж годишно с помощта на независим актюер. Актюерските печалби или загуби се признават в другия всеобхватен доход.

Краткосрочни и други дългосрочни доходи на наети лица

Признава се пасив за обезщетения, натрупани за наетите лица по отношение на заплати, годишен отпуск и отпуск по болест в периода, в който съответната услуга се предоставя при недисконтиран размер на обезщетенията, които се очаква да бъдат платени в замяна на тази услуга.

Задълженията, признати по отношение на краткосрочните доходи на наети лица, се оценяват по недисконтирания размер на обезщетенията, които се очаква да бъдат изплатени в замяна на свързаната с тях услуга.

Задълженията, признати във връзка с други дългосрочни доходи на заети лица, се оценяват по настоящата стойност на очакваните бъдещи парични изходящи парични потоци, които се очаква да бъдат направени от Дружеството по отношение на услугите, предоставяни от служителите до отчетната дата.

2.16. Провизии, условни пасиви и условни активи

Провизии

Провизиите се признават, когато Дружеството има настоящо задължение (юридическо или конструктивно) в резултат на минало събитие, за което е вероятно Дружеството да бъде задължено да то уреди и може да бъде направена надеждна оценка на размера на това задължение. Възможно е срочността или сумата на изходящия паричен поток да е несигурна. Бъдещи загуби от дейността не се признават като провизия.

Сумата, призната като провизия, е най-добрата преценка на възнаграждението, необходимо за уреждане на настоящото задължение към датата на отчета, като се вземат предвид рисковете и несигурността около задължението. Когато дадена провизия се оценява, като се използват паричните потоци, за които се оценява текущото задължение, неговата балансова стойност е настоящата стойност на тези парични потоци (когато ефектът от стойността на парите във времето е съществен).

Когато се очаква някои или всички икономически ползи, необходими за уреждане на провизия, да бъдат възстановени от трета страна, вземането се признава като актив, ако е почти сигурно, че възстановяването ще бъде получено и сумата на вземането може да бъде надеждно оценена.

Провизиите се преразглеждат към края на всеки отчетен период и стойността им се коригира, за да се отрази най-добрата приблизителна оценка.

В случаите, в които се счита, че е малко вероятно да възникне изходящ поток на икономически ресурси в резултат на текущо задължение, пасив не се признава.

Вероятни входящи потоци на икономически ползи, които все още не отговарят на критериите за признаване на актив, се смятат за условни активи.

2.17. Критични счетоводни преценки и ключови източници за неопределеността за оценките

При изготвянето на този финансов отчет ръководството е направило преценки и оценките, които засягат прилагането на счетоводните политики на Дружеството и отчетените суми на активи, пасиви, приходи и разходи. Действителните резултати могат да се различават от тези оценки.

Оценките и основните предположения се преразглеждат постоянно. Ревизии на прогнозите се признават проспективно.

2.18. Несигурност на счетоводните приблизителни оценки

Информация относно предположенията и несигурността на оценките към 31 декември 2019 г., които имат значителен риск от съществена корекция на балансовите стойности на активите и пасивите през следващата финансова година е включена в следните бележки:

- пояснителна бележка № 3 - признаване на приходи: оценка на очакваната възвръщаемост;
- пояснителна бележка № 20 - измерване на задължения за дефинирани доходи: основни актюерски допускания;
- пояснителна бележка № 14 - признаване на отсрочени данъчни активи: наличие на бъдеща облагаема печалба, срещу която могат да бъдат използвани приспадащи се временни разлики и пренесени данъчни загуби;
- пояснителна бележка № 29 - определяне на справедливата стойност на финансовите и нефинансови активи;
- пояснителни бележки № 2.19.4 и № 16 - измерване на провизията за търговски вземания: ключови предположения при определяне на среднопретеглената загуба.

2.18.1. Съдебни дела

Ръководството е извършило преценка на наличната информация за водените от и срещу дружеството съдебни дела, както и е направило възможно най-добрата оценка за вероятния изход и евентуални задължения, които биха възникнали за изпълнение при осъдителни решения. В светлината на установените проблеми, от ръководството се изисква да прецени дали е целесъобразно да се признае провизия или дали е по-подходящо да се отложи признаването й до приключване на съдебното производство и евентуално коригиране на отчета.

Провизията се базира на най-добрата оценка дадена от юридическите съветници на дружеството, която може да се различава от действителната стойност на вероятното задължение.

Дружеството не е ответник по съществени съдебни дела към датата на издаване на настоящия финансов отчет.

2.18.2. Признаване на приходи

При вземането на решението си ръководството е разгледало подробно критериите за признаване на приходите, посочени в МСФО 15, и по-специално дали Дружеството е прехвърлило контрола върху продукцията/стоките/услугите на клиента. След подробно количествено определяне на отговорността на Дружеството по отношение на последващи ремонти/рекламации и договореното ограничение на възможността на клиента да изисква по-нататъшна (извън договорения обхват) работа или да се изисква подмяна на стоките, ръководството се е уверило, че контролът е бил прехвърлен и че признаването на приходите в текущата година е подходящо, заедно с признаването на подходяща гаранция за разходите по отстраняване на рекламациите (по оценка на историческия опит в тази насока).

2.18.3. Оценка на бизнес модела за класифицирането и оценката на финансовите активи

Оценката на бизнес модела на ниво, което отразява как се управляват групи от финансови активи за постигане на определена бизнес цел включва: преценка, отразяваща всички съответни доказателства, включително как се оценява ефективността на активите и тяхната ефективност, рисковете, които влияят върху представянето на активите и как те се управляват и как се компенсира управлението на активите. Дружеството наблюдава финансовите активи, отчитани по амортизирана стойност или справедливата стойност в печалбата или загубата или в друг всеобхватен доход, които се отписват преди падежа им, за да се разбере причината за тяхното разпореждане и дали причините са в съответствие с целта на бизнеса, за който активът е държан. Мониторингът е част от непрекъснатата оценка на Дружеството дали бизнес моделът, за който се държат останалите финансови активи, продължава да бъде подходящ и ако не е подходящо да е имало промяна в бизнес модела и евентуална промяна в класификацията на активи. Подобни промени не са необходими през представените периоди.

2.18.4. Изчисление на очаквани кредитни загуби за търговски вземания, вкл. от свързани лица, лизингови вземания и парични средства и парични еквиваленти

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (в т.ч. вземания от клиенти, парични средства и парични еквиваленти), както и за предоставени финансови гаранции е област, която изисква използването на комплексни модели и съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За търговските вземания, търговски вземания от свързани лица и вземания по оперативни лизингови договори

Дружеството използва опростен подход за оценка, като с помощта на матрици за провизии определя очакваните кредитни загуби от търговските вземания.. Процентите на провизиите се базират на дните просрочие за групи от различни клиентски сегменти (портфейли), които имат сходни модели на загуба (тип клиент като сектор).

Всяка матрица за провизии първоначално се основава на детайлни исторически наблюдения за проценти на несъбираемост на вземанията на дружеството и движението на вземанията по групи просрочия. Обичайно се използват исторически данни поне за три години спрямо датата на финансовия отчет. Допълнително матрицата се коригира така, че да отрази исторически установените зависимости за кредитните загуби с прогнозната информация, използвайки и вероятностни сценарии. Ако се очаква дадени прогнозни икономически условия, измерени чрез определени макропоказатели да се влошат или подобрят през следващата година, което може да доведе до установено корелационно увеличение на просрочията в дадения сектор (тип клиент), историческите проценти на неизпълнение се коригират. Към всяка отчетна дата наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение се актуализират и се отчитат ефектите от промените в прогнозните оценки. Оценката на съотношението между наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение, прогнозните икономически условия и очакваните кредитни загуби е съществена счетоводна оценка. Стойността на очакваните кредитни загуби е чувствителна към промени в обстоятелствата и прогнозните условия. Историческите кредитни загуби на дружеството и прогнозните икономически условия могат да се отклоняват спрямо действителната несъбираемост в бъдеще.

Информацията за очакваните кредитни загуби от търговските вземания, вкл. от свързани лица с натрупване са оповестени в пояснителни *бележки № 16 и № 17*.

През 2019 г. и съответно и през 2018 г. няма отчетена загуба от обезценка на търговски вземания, вкл. от свързани лица. (пояснителни *бележки №16 и № 17*).

Парични средства

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия „триетапен“ подход за обезценка, определен от МСФО 9. За целта се прилага модел, базиран на публикуваните рейтинги на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се определят показателите за PD (вероятности за неизпълнение), като се използват публичните данни на PD рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, чрез промяната на рейтинга на съответната банка от период в период, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват по горепосочената формула. При определянето на LGD се взема предвид наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по съответните банкови сметки

През 2019 г. не е отчетена обезценка от очаквани кредитни загуби на притежаваните от дружеството пари и парични еквиваленти (2018 г.: няма), депозирани във финансови институции, поради това че същите са с добри кредитни рейтинги и очакваната сума за кредитна загуба е определена като несъществена за финансовите отчети на Дружеството.

2.18.5. Обезценка на нефинансови активи

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превишава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. За да се определи стойността в употреба, ръководството на дружеството изчислява очакваните бъдещи парични потоци за всяка единица, генерираща парични потоци, и определя подходящия дисконтов фактор за определяне на настоящата стойност на тези парични потоци. При изчисляване на очакваните бъдещи парични потоци дружеството прави предположения относно бъдещите брутни печалби. Тези предположения са свързани с бъдещи събития и обстоятелства. Анализът на чувствителността по отношение на възстановимата стойност, показва, че действителните резултати могат да се различават и да наложат корекции в активите на дружеството през следващата отчетна година.

Дружеството не е понесло загуби от обезценка на нетекущи активи през 2019 г. (2018 г.: 0 хил. лв.), което да води до намаление на балансовата стойност на нетекущите активи до тяхната възстановима стойност.

2.18.6. Полезен живот на амортизируеми активи

Ръководството преразглежда полезния живот на амортизируемите активи в края на всеки отчетен период.

Към 31 декември 2019 г. ръководството определя полезния живот на активите, който представлява очакваният срок на ползване на активите от дружеството. Преносните (балансови) стойности на активите са анализирани в пояснителни *бележки № 12 и № 13*. Действителният полезен живот може да се различава от направената оценка поради редица фактори като техническо и морално изхабяване, предимно на софтуерни продукти и компютърно оборудване и други.

2.18.7. Материални запаси

В края на всяка финансова година дружеството извършва преглед на състоянието, срока на годност и използваемостта на наличните материални запаси. При установяване на запаси, които съдържат потенциална вероятност да не бъдат реализирани по съществуващата им балансова стойност в следващите отчетни периоди, дружеството обезценява материалните запаси до нетна реализируема стойност.

В резултат на направените прегледи и анализи през 2019 г. не е призната загуба от обезценка на материалните запаси. (2018 г.: 0 хил. лв.)

2.18.8. Задължение за изплащане на дефинирани доходи

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани всяка година изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор. Тези предположения се считат за ключов източник на неопределеност на оценките, тъй като сравнително малки промени в използваните допускания могат да имат по-голям ефект върху финансовия отчет на Дружеството през следващата година. Допълнителна информация за балансовите стойности на задължението за изплащане на дефинирани доходи на Дружеството и чувствителността на тези суми към промените в дисконтовия процент са представени в пояснителна *бележка № 20*.

В резултат на направените изчисления за 2019 година е отчетено задължение за доходи на персонала в размер на 708 хил. лв. (31.12.2018 г.: 699 хил. лв.) (пояснителна *бележка № 20*).

2.18.9. Измерване на справедливата стойност и процесите на оценка

Някои от активите и пасивите на Дружеството се оценяват по справедлива стойност за целите на финансовата отчетност. Ръководството е определило подходящите техники за оценка и входящи данни за измерване на справедливата стойност.

При оценката на справедливата стойност на актив или пасив, Дружеството използва пазарно наблюдавани данни до степента, в която е налична. Когато не са налични входящи данни, Дружеството ангажира квалифицирани оценители за извършване на оценката.

Когато липсват приложими пазарни данни, ръководството използва своята най-добра оценка на предположенията, които биха направили пазарните участници. Тези оценки могат да се различават от действителните цени, които биха били определени при справедлива пазарна сделка между информирани и желаещи страни в края на отчетния период.

2.18.10. Провизии

Когато е вероятно определен изходящ поток, съдържащ икономически ползи, да бъде необходим за покриване на поети задължения за гаранционно обслужване и отстраняване на рекламации, дружеството признава провизии. Провизията се базира на най-добрата оценка на разходите въз основа на наличната в момента информация за вероятната степен и историческия опит за предявените и отстранени рекламации, която може да се различава от действителната стойност на вероятното задължение. Поради свързаната с това несигурност е възможно да се наложи оценките да бъдат преразгледани през следващата година.

В резултат на направените оценки на база допускания и исторически опит, ръководството счита, че е оценката на задълженията за гаранционно обслужване и отстраняване на възможни бъдещи рекламации е несъществена (2018 г. също)

2.19.11. Данъчни разпоредби

През 2019 г. дружеството е признало обратно проявление на начислени временни разлики, произтичащи от обезценка на търговски вземания през предходни периоди в размер на 71 х.лв.

Признатите активи по отсрочени данъци за 2019 година са: 103 хил. лв. (31.12.2018 г.: 174 хил. лв.).

2.20. Политика по отношение на грешки и промени в счетоводната политика

Дружеството променя счетоводната си политика само когато:

- това се изисква от конкретен стандарт или разяснение или
- това води до представяне във финансовия отчет на по-надеждна и уместна информация за ефекта от операциите и сделките върху финансовото състояние, резултатите и паричните потоци /промяна на счетоводната политика/.

Промените в счетоводната политика се отразяват ретроспективно, като се коригира началното салдо на неразпределената печалба или друг засегнат елемент от капитала за ефект за всички периоди, за които тази политика е най-ранно приложима, както и други сравнителни суми, оповестени през предходния период, така сякаш винаги се е прилагала новоприетата счетоводна политика.

Ефектът от промяна на счетоводна приблизителна оценка се признава перспективно чрез включването му в печалбата и загубата за периода на промяната, ако промяната засяга само този период или за периода на промяната и бъдещи периоди, ако промяната засяга и двата вида. Когато промяната се отнася до елемент от капитал, тя се признава чрез коригиране на балансовата стойност на свързания актив, пасив или компонент от капитала в периода на промяната.

Коригирането на съществени грешки се извършва чрез ретроспективно преизчисляване, като се преизчислят сравнителните суми за представения предходен период, в който е възникнала грешката, като корекциите се изключват от печалбата или загубата. В случай, че грешката е възникнала преди предходния период, се преизчислява началното салдо на активите, пасивите и капитала за този период, така сякаш никога не е възниквала грешка.

При определяне нивото на същественост за третиране на една грешка дружеството изхожда от размера и характера на грешката.

За целите на изготвяне на настоящия финансов отчет:

- На базата на фактите и обстоятелствата са направени следните оценки, които съществуват към датата на първоначалното заявление за прилагане на новите и/или променени стандарти:

- определянето на бизнес модела, в рамките на който се държи съответния финансов актив;

- определяне и отмяна на предишни класификации на финансови активи и финансови пасиви, измерени и представени в отчета за финансовото състояние;

• Ефектът от първоначалното прилагане на МСФО 16 е описан в пояснителна бележка № 2.9.

3. ПРИХОДИ

Дружеството отчита приходите си от договори с клиенти за прехвърляне на контрола върху доставките във времето и в определен момент по следните направления:

3.1. Приходи от основни продукти и услуги

Приходи от основни продукти и услуги, включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Приходи от продажба на специална продукция	1 642	1 620
Приходи от продажба на гражданска продукция	9 996	9 962
	11 638	11 582

Приходите от продажба на продукция (основна дейност) от сделки с най-големите клиенти на дружеството са както следва:

	2019 BGN '000	% от приходите	2018 BGN '000	% от приходите
КЛИЕНТ 1	1073	9.22%	-	-
КЛИЕНТ 2	1179	10.13%	2038	17.60%
КЛИЕНТ 3	1278	10.98	-	-
КЛИЕНТ 4	1504	12.92%		
КЛИЕНТ 5	948	8.15%	459	3.96%
КЛИЕНТ 6			759	6.55%
КЛИЕНТ 7	3	0.03%	1213	10.47%
КЛИЕНТ 8			2351	20.30%
КЛИЕНТ 9	1006	8.64%	1360	11.74%
КЛИЕНТ 10	4647	39.93%	3402	29.37%
	11638	100%	11582	100%

3.2. Салдата по договори с клиенти са както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Вземания по договори с клиенти – трети лица, нетно от обезценка (пояснителна бележка № 16)	1176	1010
Вземания по договори с клиенти - свързани лица, нетно от обезценка (пояснителна бележка № 17)	27	3136
Пасиви по договори с клиенти (пояснителна бележка № 21)	(3800)	(687)

Увеличението/намалението на търговските вземания по договори с клиенти, в т.ч. вземанията от свързани лица, е в резултат на увеличение/намаление на обемите на дейността.

Пасивите по договори с клиенти към 31.12.2019 г. включват получени авансови плащания за доставка на услуги на стойност 3 800 хил. лв. (31.12.2018 г.: 687 хил. лв.).

Изменението на *пасивите по договори с клиенти* за периода 01.01-31.12.2019 г. е както следва:

	2019 BGN '000
<i>Салдо на 1 януари</i> (пояснителна бележка № 21)	(687)
Отчетени приходи, които са били признати като пасив по договор	687
Получени плащания от клиенти (без тези признати като приходи през периода)	(3800)
<i>Салдо на 31 декември</i>	(3800)

4. ДРУГИ ДОХОДИ, нетно

В други доходи, *нетно*, Дружеството отчита суми, които не попадат в обхвата на МСФО 15. В другите приходи са включени:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Приходи от продажба на основни МЗ	148	158
Отчетна стойност на продадени основни МЗ	(5)	(46)
Печалба/(загуба) от продажба на материали	143	112
Приходи от продажба на материали и скрап	81	-
Приходи от предоставяне на услуги (различни от основната дейност)	248	25
Приходи от продажба на стоки	86	96
Отчетна стойност на продадени стоки	(86)	(96)
Печалба/(загуба) от продажба на стоки	-	-
Наеми	110	69
Други приходи	74	168
	656	374

5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ

Разходите за материали включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Основни суровини и материали за производство	(1129)	(914)
Ел.енергия	(926)	(996)
Спомагателни материали	(200)	(175)
Горива и смазочни материали	(155)	(148)
Резервни части	(86)	(106)
Активи под прага на същественост	(30)	(35)
Работно облекло	(50)	(55)
Канцеларски материали	(12)	(19)
Рез.части за МПС	(40)	(10)
Консумативи	(19)	(30)
Вода	(45)	(48)
Рекламни материали	(1)	-
Други	(1)	(30)
	(2694)	(2 566)

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

Разходите за външни услуги включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Услуги по договори с подизпълнители	(3134)	(1 527)
Ремонт и поддръжка	(34)	(17)
Застраховки	(180)	(171)
Данъци и такси	-	(33)
Охрана	(5)	(-)
Съобщителни и телефонни услуги	(33)	(48)
Консултантски услуги	(26)	(5)
Такси за обслужване на текущи сметки в банки	(6)	(9)
Разходи за автомобили	-	(11)
Професионални услуги	(20)	(81)
Наеми	(14)	(14)
Транспорт	(4)	(6)
Обучение	(7)	(11)
Граждански договори	(2)	(3)
Други	(109)	(179)
	(3574)	(2115)

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

Разходите за възнаграждения на персонала включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Разходи за заплати	(6496)	(6 665)
Разходи за социални осигуровки	(1385)	(1 481)
Социални придобивки	(24)	(77)
Ваучери за храна	(315)	(395)
Начисления за неизползван отпуск	(256)	(265)
Обезщетения	-	(225)
Осигуровки върху начисления за неизползван отпуск	(13)	(52)
Начисления за обезщетения при пенсиониране	(55)	(157)
Разходи за персонала	(8544)	(9 317)

7а. КАПИТАЛИЗИРАНИ РАЗХОДИ И РАЗХОДИ ЗА СОБСТВЕНИ МАТЕРИАЛИ

Капитализираните разходи и разходите за собствени материали, включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Капитализирани разходи за ремонт		552
Разходи за произведени материали за собствени нужди	2	15
	2	567

8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Другите разходи включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Командировки	(41)	(31)
Представителни	(22)	(6)
Дарения	(1)	(-)
Провизии, нетно – възстановени (начислени)	(-)	1952
Други	(140)	(84)
	(204)	1 831

9. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ

Финансовите разходи включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Разходи за лихви (в т.ч. по актюерски изчисления)	(9)	(10)
Загуби от промяна на валутните курсове за финансови позиции в чуждестранна валута	(91)	(287)
Финансови разходи	(100)	(297)

10. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ

Финансовите приходи включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Печалби от промяна на валутните курсове за финансови позиции в чуждестранна валута	164	467
Финансови приходи	164	467

11. ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

Текущите и отсрочените данъци върху печалбата се определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка към отчетената печалба за 2019 г. е 10% (2018 г.: 10%).

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Печалба/ (Загуба) преди данъчно облагане	(2 920)	(1 653)
Данъчна ставка	10%	10%
Разход за данък	-	-
<i>Данъчен ефект от:</i>		
Увеличения на финансовия резултат за данъчни цели	1 666	2 673
Намаления на финансовия резултат за данъчни цели	(2 459)	(4 765)
Текущ (разход) /икономия от данъци върху дохода	79	209
<i>Ефект от отсрочени данъци</i>	<i>(71)</i>	<i>(195)</i>
Възникване и обратно проявление на временни разлики	(71)	(195)

Информацията за отсрочените данъчни активи и пасиви, включваща стойностите, признати директно в другия всеобхватен доход е представена в пояснителна бележка № 14.

Съответните данъчни периоди на дружеството могат да бъдат обект на проверка от данъчните органи до изтичането на 5 години от края на годината, в която е подадена декларация или е следвало да бъде подадена декларация, като могат да бъдат наложени допълнителни данъчни задължения или глоби съобразно интерпретирането на

данъчното законодателство. На ръководството на дружеството не са известни обстоятелства, които биха могли да доведат до възникване на допълнителни съществени задължения в тази област.

11а. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

	Други компоненти на всеобхватния доход,		Общо други компоненти на всеобхватния доход	
	2019	2018	2019	2018
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Компоненти, които няма да бъдат прекласифицирани в печалбата или загубата (Загуба)/Печалба от преоценки на имоти, машини и оборудване	-	-	-	-
Последващи оценки на планове с дефинирани пенсионни доходи	(32)	(68)	(32)	(68)
Друг всеобхватен доход за годината	<u>(32)</u>	<u>(68)</u>	<u>(32)</u>	<u>(68)</u>

12. ИМОТИ, МАШИНИ И СЪОРЪЖЕНИЯ

	Земни и сгради		Имоти, машини и съоръжения		Други		Разходи за придобиване на активи		Общо	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Брутна балансова стойност										
Салдо на 1 януари	<u>4215</u>	<u>4 215</u>	<u>27 298</u>	<u>27 185</u>	<u>2 406</u>	<u>2 406</u>	<u>961</u>	<u>378</u>	<u>34 880</u>	<u>34 184</u>
Новопридобити активи, закупени		-	524	882	190	-	159	696	873	1 578
Последваща оценка		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Отписани активи		-	(54)	(769)	(36)	-	(680)	(113)	(770)	(882)
Салдо към 31 декември	<u>4215</u>	<u>4 215</u>	<u>27 768</u>	<u>27 298</u>	<u>2 560</u>	<u>2 406</u>	<u>440</u>	<u>961</u>	<u>34 983</u>	<u>34 880</u>
Амортизация и обезценка										
Салдо на 1 януари	<u>(2379)</u>	<u>(2 209)</u>	<u>(18284)</u>	<u>(17185)</u>	<u>(2 035)</u>	<u>(1 879)</u>	-	-	<u>(22 698)</u>	<u>(21273)</u>
Амортизация	(170)	(170)	(941)	(1 100)	(195)	(156)	-	-	(1 306)	(1 426)
Амортизация на отписани активи		-	54	1	(12)	-	-	-	42	1
Обезценка		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Салдо към 31 декември	<u>(2549)</u>	<u>(2 379)</u>	<u>(19171)</u>	<u>(18284)</u>	<u>(2 242)</u>	<u>(2 035)</u>	-	-	<u>(23 962)</u>	<u>(22698)</u>
Балансова стойност към 31 декември	<u>1666</u>	<u>1 836</u>	<u>8 597</u>	<u>9 171</u>	<u>318</u>	<u>212</u>	<u>440</u>	<u>961</u>	<u>11 021</u>	<u>12182</u>

Земите и сградите на Дружеството към 31 декември 2019 г. са както следва:

- Земи на стойност 50 хил. лв. (31.12.2018 г.: 50 хил. лв.);
- Сгради с балансова стойност 1 616 хил. лв. (31.12.2018 г.: 1 786 хил. лв.);

Другите дълготрайни материални активи на дружеството към 31 декември 2019 г. включват:

- Транспортни средства с балансова стойност – 152 хил. лв. (31.12.2018 г.: 187 хил. лв.);
- Стопански инвентар с балансова стойност 166 хил. лв. (31.12.2018 г.: 25 хил. лв.);

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи“.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи към 31 декември 2019 г. включват:

- предоставени аванси за покупка на машини и оборудване – 384 хил. лв. (31.12.2018 г.: 384 хил. лв.);
- други – 56 хил. лв. (31.12.2018 г.: 577 хил. лв.).

В дружеството е възприет стойностен праг на отчитане на дълготрайните (нетекущи) материални активи в размер на 700 лева.

Дружеството не е заложило имоти, машини, съоръжения като обезпечение по свои задължения.

Лизинг

Дружеството отдава активи по договори за оперативен лизинг. Информация за получените приходи е представена в пояснителна *бележка № 4*.

Към 31.12.2019 г. Дружеството е предоставило за използване под наем дълготрайни материални активи с балансова стойност в размер на 1 647 хил. лв. (31.12.2018 г.: 1 821 хил. лв.).

Други данни

Отчетната стойност на напълно амортизираните дълготрайни материални активи, които се ползват в дейността на Дружеството по групи активи е както следва:

- Сгради – 84 хил. лв. (31.12.2018 г.: 76 хил. лв.);
- Машини, съоръжения и оборудване – 6 466 хил. лв. (31.12.2018 г.: 5 819 хил. лв.);
- Други – 1 601 хил. лв. (31.12.2018 г.: 1 403 хил. лв.).

13. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

Нематериални активи на дружеството включват:

	Лицензи		Други		Общо	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Брутна балансова стойност						
Салдо на 1 януари	73	71	111	111	184	182
Новопридобити активи, закупени	6	2	-	-	6	2
Отписани активи	-	-	-	-	-	-
Салдо към 31 декември	79	73	111	111	190	184
Амортизация и обезценка						
Салдо на 1 януари	(71)	(69)	(111)	(111)	(182)	(180)
Амортизация	(4)	(2)	-	-	(4)	(2)
Загуби от обезценка	-	-	-	-	-	-
Амортизация на отписани активи	-	-	-	-	-	-
Салдо към 31 декември	(75)	(71)	(111)	(111)	(186)	(182)
Балансова стойност към 31 декември	4	2	-	-	4	2

Всички разходи за амортизация и обезценка се включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи“.

Дружеството не е заложило нематериални активи като обезпечения по свои задължения.

14. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЧНИ АКТИВИ И ПАСИВИ

Отсрочените данъчни активи и пасиви се компенсират, когато има законно право да се компенсират текущите данъчни активи срещу текущи данъчни задължения и когато те се отнасят за данъци върху дохода, наложени от същия данъчен орган и Дружеството възнамерява да уреди текущите си данъчни активи и пасиви на нетна база.

По-долу е представено изменението на отсрочените данъчни салда:

Отсрочени данъчни пасиви (активи)	1 януари		Признати в другия всеобхватен доход		Признати в печалбата или загубата		31 декември	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Пенсионни и други задължения към персонала	(174)	(152)	-	-	71	(22)	(103)	(174)
Провизии	-	(217)	-	-	-	217	-	-
	(174)	(369)	-	-	71	195	(103)	(174)
Отсрочени данъчни активи	(174)	-	-	-	-	-	(103)	(174)
Отсрочени данъчни пасиви/(активи) (нето)	(174)	(369)	-	-	71	195	(103)	(174)

Всички отсрочени данъчни активи (включително данъчни загуби и други данъчни кредити) са включени в отчета за финансовото състояние. При признаването на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще с оглед възможността дружеството да генерира достатъчна данъчна печалба.

15. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

Материалните запаси, признати в отчета за финансовото състояние, могат да бъдат анализирани, както следва:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Материали	1 667	1 555
Обезценка на материали	-	(3)
Стоки	8	15
Незавършени разходи по договори	1385	427
Материални запаси	3060	1 994

Всички налични към 31 декември 2019 година материални запаси са представени във финансовия отчет по себестойност – цена на придобиване. На базата на извършения преглед на наличните материални запаси, включително и на обездвижени материали повече от 1 година, както и на база на данните от извършени продажби през 2019 година и през 2020 година, ръководството на Дружеството счита, че към 31.12.2019 година няма условия за обезценка до нетна реализируема стойност на представени материални запаси.

Към 31.12.2019 г. не са учредени особени залози върху материални запаси предоставяни като обезпечение на задължения на дружеството (2018 г.: също).

16. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ

Търговските и други вземания са както следва:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Търговски вземания, брутно	1189	1 600
Провизия за обезценка за кредитни загуби	-	(585)
Търговски вземания след обезценка	1189	1 015
Съдебни и присъдени вземания	115	168
Провизия за обезценка за кредитни загуби	-	(147)
Съдебни и присъдени вземания след обезценка	115	21
Предплатени разходи	28	-
Предоставени депозити като гаранции	3051	-
Други вземания	1	334
Обезценка на други вземания	-	-
Други вземания след обезценка	1	334
Търговски и други вземания	4384	1 370
Финансови активи	1176	1 010

Вземанията от клиенти са безлихвени и са основно в български лева, щ.д. и евро.

Всички вземания са краткосрочни. Обичайно дружеството договаря с клиентите кратък срок на плащане на вземанията по продажби, освен ако няма определени специфични условия за падеж на определени клиенти.

В търговските вземания са включени предплатени суми към доставчици- аванси (за материали и услуги): 13 хил.лв. (31.12.2018 г.: 5 хил. лв.), които са текущи. Предплатените разходи включват: платени суми винетки, застраховки, членски внос, акваториални такси, отнасящи се за следващия отчетен период

Предоставените депозити като гаранции включват: гаранции за добро изпълнение по договори с МО/ВМС, както и гаранции, обезпечаващи авансово плащане от страна на възложител на обществени поръчки (МО/ВМС).

Нетната балансова стойност на търговските и други вземания се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

Движението на коректива (провизията) за обезценка на търговски вземания и съдебни и присъдени вземания, е както следва:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Салдо на 1 януари	(732)	(732)
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината		-
Отписани суми по несъбираеми вземания	732	-
Салдо на 31 декември	-	(732)

Към 31.12.2019 г. и 2018 г. възрастовият анализ на търговските вземания е представен в таблицата по-долу:

		Просрочени, но необезценени					
		непадежирали					
общо		вземания	< 30 дни	30-60 дни	60-90 дни	90-120 дни	>120 дни
хил. лв.		хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
2019 г.	1 176	1129	12	4	1	4	26
2018 г.	1 010	950	41	19	-	-	-

Дружеството отписва търговско вземане, когато има информация, показваща, че длъжникът е в тежко финансово затруднение и няма реалистична перспектива за възстановяване, напр. когато длъжникът е бил ликвидиран или е с обявен в несъстоятелност, или когато търговските вземания са с просрочие над две години, което от двете настъпи по-рано. През отчетния период няма отписани вземания.

Дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания, като признава очаквани загуби за целия срок

на инструмента за всички търговски вземания (пояснителна бележка № 2.11.3). На тази база, корективът за кредитни загуби към 31 декември 2019 г. и 31 декември 2018 г. е определен както следва:

към 31 декември 2019 г.				
индивидуален анализ	колективен анализ			
	Анализ на събираемостта	% очаквани кредитни загуби	търговски вземания	провизия за обезценка
	1	2	3	4=2*3
Към отчетната дата в баланса са включени вземания на стойност 23256.15 лв., които са с просрочие доста над 180 дни и не са обезценени. Част от тези вземания са платени на дружеството след 01.01.2020 г. Дружеството се основава на конкретни исторически данни, коригирани с информация за бъдещето, при прилагане на индивидуалния анализ.	Не са просрочени	0,00%	1129	-
	1-30 дни просрочие	0,00%	12	-
	31-60 дни просрочие	0,00%	4	-
	61-90 дни просрочие	0,00%	1	-
	91-120 дни просрочие	0,00%	4	-
	121-150 дни просрочие	0,00%	2	-
	151-180 дни просрочие	0,00%	-	-
	над 180 дни просрочие	0,00%	24	-
			1176	-

Провизия за обезценка - събирателен анализ към отчетната дата	
Провизия за обезценка - индивидуален анализ	-
Провизия за обезценка - колективен анализ	-
Общо	

към 31 декември 2018 г.				
индивидуален анализ	колективен анализ			
	Анализ на събираемостта	% очаквани кредитни загуби	търговски вземания	провизия за обезценка
	1	2	3	4=2*3
Към отчетната дата в баланса са включени вземания на стойност 584 136.01 лв., които са с просрочие доста над 180 дни и са обезценени на 100 %.	Не са просрочени	0,00%	950	-
	1-30 дни просрочие	0,00%	41	-
	31-60 дни просрочие	0,00%	19	-
	61-90 дни просрочие	0,00%	-	-
	91-120 дни просрочие	0,00%	-	-
	121-150 дни просрочие	0,00%	-	-
	151-180 дни просрочие	0,00%	-	-
	над 180 дни просрочие	0,00%	-	-
			1010	-

Провизия за обезценка - събирателен анализ към отчетната дата	
Провизия за обезценка - индивидуален анализ	585
Провизия за обезценка - колективен анализ	-
Общо	585

17. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Вземанията от свързани предприятия включват:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Търговски вземания от свързани лица, брутно	27	3 136
Провизия за обезценка за кредитни загуби	-	-
Търговски вземания от свързани лица, след обезценка	<u>27</u>	<u>3 136</u>

До 31 декември 2017 г. дружеството е прилагало подхода на реално понесените загуби при несъбираемост на база индивидуална (портфейлна оценка). От 2018 г. дружеството прилага опростеният подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските (текущи) вземания от свързани предприятия, като признава очаквани загуби за целия срок на инструмента за всички търговски вземания .. Ръководството е извършило преценка на индивидуална база за събираемостта като анализира конкретните вземания от свързани лица и обстоятелствата по забавата, въз основа на това, не е призната провизия за загубата от кредитен риск (ECL) към 31.12.2019 г

Възрастовата структура на необезценени търговски вземания от свързани лица е както следва:

Просрочени, но необезценени							
	общо	непадежирали	< 30 дни	30-60 дни	60-90 дни	90-120 дни	>120 дни
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
2019 г.	27	27	-	-	-	-	--
2018 г.	3 136	3 136	-	--	-	-	-

18. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Паричните средства и паричните еквиваленти включват:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Парични средства в разплащателни сметки, в:		
- български лева	3817	1 854
- евро	132	188
- щатски долари	963	947
Парични средства в каса в:	24	9
- български лева	20	2
- евро	2	5
- щатски долари	2	2
Краткосрочно блокирани парични средства	21	559
Пари и парични еквиваленти, представени в отчета за паричните потоци	<u>4957</u>	<u>3 557</u>
Пари и парични еквиваленти, представени в отчета за финансовото състояние	<u>4957</u>	<u>3 557</u>

Паричните средства в банкови сметки се олихвяват с плаващи лихвени проценти, базирани на дневните лихвени проценти по банкови депозити/влогове.

Краткосрочно блокираните парични средства са в размер на 21 хил. лв. (31.12.2018 г.: 559 хил. лв.) и представляват блокирани средства по издадени банкови гаранции за изпълнение.

В резултат на направените анализи и приложената методика за изчисление на очаквани кредитни загуби на парични средства и еквиваленти, ръководството е определило, че не е необходима обезценка на паричните средства и еквиваленти, тъй като Дружеството работи с банки с добри кредитни рейтинги и очакваната сума за кредитна загуба е определена като несъществена. Поради това дружеството не е признало провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби към 31.12.2019 г. (2018 г. също).

19. СОБСТВЕН КАПИТАЛ

19.1. Основен-капитал

Регистрираният капитал е в размер на 11 598 340 лв., разпределен в 1 159 834 броя напълно платени дяла с номинална стойност в размер на 10 лв. за дял. Всички дялове са с право на получаване на дивидент и ликвидационен дял и представляват един глас от общото събрание на съдружниците на Дружеството.

	2019	2018
Брой издадени и напълно платени дяла:		
В началото на годината	1 159 834	1 159 834
Общ брой дялове към 31 декември	<u>1 159 834</u>	<u>1 159 834</u>

Едноличен собственик на капитала е „Терем - Холдинг“ ЕАД

19.2. Обобщена информация за елементите на собствения капитал:

Обобщена информация:	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Основен (регистриран) капитал	11 598	11 598
Резерви общо, в т.ч.:	1 943	1 975
Други общи резерви	2 261	2 261
Преоценъчни резерви, свързани с планове за дефинирани доходи, класифицирани като друг всеобхватен доход	(318)	(286)
Натрупани печалби/(загуби)	5 816	7 664
Текуща печалба/(загуба)	<u>(2 992)</u>	<u>(1 848)</u>
Общо	<u>16 365</u>	<u>19 389</u>

Преоценъчният резерв/загуба в размер на (318) хил. лв. е формиран от преоценка на задълженията по планове с дефинирани доходи (актюерски печалби/(загуби)). Към 31.12.2018 г. той е бил на стойност (286) хил. лв.

20. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА

Общата сума на разходите за възнаграждения на персонала са в размер на 8 544 хил. лв. за 2019 г. (2018 г.: 9 317 хил.лв.), признати в отчета на печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, са представени детайлно в пояснителна *бележка №7*.

20.1. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в отчета за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Нетекущи:		
Задължения за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране	546	608
Нетекущи пенсионни и други задължения към персонала	<u>546</u>	<u>608</u>
Текущи:		
Задължения за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране	162	91
Текущи задължения към персонала	440	493
Задължения за отпуски	306	329
Задължения за осигурителни вноски	190	169
Текущи пенсионни и други задължения към персонала	<u>1 098</u>	<u>1 082</u>

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към персонала на дружеството, които следва да бъдат уредени през 2020 г. Други краткосрочни задължения към персонала възникват главно във връзка с натрупани неизползвани отпуски в края на отчетния период и плащания за възнаграждения, неуредени към края на съответния отчетен период.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителът е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, Дружеството е задължено да му изплати обезщетение в размер от две или шест брутни работни заплати. Дружеството е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица“ на база на прогнозираните плащания.

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на дружеството за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст. Съгласно Кодекса на труда в България и действащия Колективен трудов договор, всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи.

За определяне на тези задължения дружеството е направило актюерска оценка към 31.12.2019 г., като е ползвало услугите на сертифициран актюер. Такава е изготвена и към 31.12.2018 г. Въз основа на това, изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

Задълженията за изплащане на дефинирани доходи към персонала в края на отчетния периоди са:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Задължения за изплащане на дефинирани доходи към 1 януари	699	671
Разходи за текущ трудов стаж	42	96
Разходи за лихви	9	9
Разходи за минал трудов стаж	13	61
Ефекти от последващи оценки за годината, в т.ч	32	68
<i>Преоценки - актюерски (печалби)/загуби от промени в демографските предположения</i>	<i>(167)</i>	<i>2</i>
<i>Преоценки - актюерски (печалби)/загуби от промени във финансовите предположения</i>	<i>(80)</i>	<i>15</i>
<i>Преоценки - актюерски (печалби)/загуби от действителен опит</i>	<i>279</i>	<i>51</i>
Извършени плащания през периода	(87)	(207)
Задължения за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември	708	699
<i>в т.ч. краткосрочна част (до 1 год.)</i>	<i>162</i>	<i>91</i>

Ръководството на Дружеството е направило тези предположения с помощта на независими актюери. Дисконтовите фактори се определени като са основани на доходността на емисиите на дългосрочните ДКЦ с 10 годишен матуритет. Другите допускания са определени на базата на актуални актюерски предположения и миналия опит на ръководството.

Тези допускания са използвани при определянето на размера на задълженията за изплащане на дефинирани доходи за отчетните периоди и се считат за възможно най-добрата преценка на ръководството.

Общата сума на разходите по планове с дефинирани доходи на Дружеството, призната в печалбата или загубата, може да бъде представена, както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Разходи за текущ трудов стаж	(42)	(96)
Разходи за минал трудов стаж	(13)	(61)
Разходи за лихви	(9)	(9)
Общо разходи, признати в печалбата или загубата	(64)	(166)

Разходите за текущ и минал трудов стаж са включени в „Разходи за персонала“. Нетните разходи за лихви са включени отчета за печалбата или загубата.

Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход са:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Актуерски (печалби)/загуби от промени във финансовите предположения	80	(15)
Актуерски (печалби)/загуби от промени в демографските предположения	167	(2)
Актуерски (печалби)/загуби от действителен опит	(279)	(51)
Общо разходи, признати в друг всеобхватен доход	(32)	(68)

При определяне на настоящата стойност на пенсионните задължения към 31.12.2019 г. са направени следните актуерски предположения:

- о за определяне на дисконтовия фактор е използвана норма на база годишен лихвен процент в размер на 1,25 % (2018 г. 1,4 %). Направеното предположение се базира на данните за доходността на дългосрочните ДЦК с 10 годишен матуритет;
- о предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на дружеството и е в размер на 3 % годишен ръст спрямо предходния отчетен период (2018 г.: 3 %)
- о смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението на България за периода 2016 г. - 2018 г. (2018 г: 2015 г. - 2017 г.):
- о темп на текучество – между 0 и 16 % в зависимост от пет обособени възрастови групи (2018 г.: между 0 и 16 %).

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на дружеството към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетие и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на дружеството ги определя по следния начин:

- о за инвестиционния – доколкото това е нефондиран план, дружеството следва да наблюдава и текущо балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс.
- о за лихвения - всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;
- о за риска, свързан с дълголетие - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана. Увеличението на продължителността на живота би повлияла за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател; и

- о за риска, свързан с нарастването на работните заплати - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението на плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени.

Ефектите от изменението (увеличение или намаление) с 0,5 % на:

- а) ръста на заплатите
- б) дисконтовата норма
- в) текучество

върху сумата на отчетените разходи за текущ стаж и лихви за 2019 г. и респ. върху сегашната стойност на задължението за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране, са оценени както следва:

Ефекти върху размера на отчетените разходи (лихви и текущ стаж) от промяна на основните предположения:

	2019 година		2018 година	
	увеличение BGN '000	намаление BGN '000	увеличение BGN '000	намаление BGN '000
Изменение на ръста на заплатите	1	(1)	4	(3)
Изменение на дисконтовата норма	2	(2)	-	-
Изменение на текуществото	(1)	2	(4)	4

Ефекти върху размера на отчетеното задължение от промяна на основните предположения:

	2019 година		2018 година	
	увеличение BGN '000	намаление BGN '000	увеличение BGN '000	намаление BGN '000
Изменение на ръста на заплатите	19	(18)	23	(22)
Изменение на дисконтовата норма	(18)	19	(22)	23
Изменение на текуществото	(19)	20	(23)	24

Средно претеглената дюрация на задълженията за изплащане на дефинирани доходи на персонала е 6,1 години (31.12.2018 г: 6,4 години).

Очакваните плащания на обезщетения при пенсиониране по плана с дефинирани доходи за следващите пет години е както следва:

Прогнозни плащания	Пенсиониране по възраст и стаж BGN '000	Пенсиониране по болест BGN '000	общо BGN '000
Плащания през 2020 г.	161	1	162
Плащания през 2021 г.	63	1	64
Плащания през 2022 г.	43		43
Плащания през 2023 г.	72	1	73

Плащания през 2024 г.	62	-	62
	<u>401</u>	<u>3</u>	<u>404</u>

21. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ, ПАСИВИ ПО ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Текущи:		
Търговски задължения	810	259
Пасиви (задължения) по договори с клиенти	<u>3800</u>	<u>687</u>
Финансови пасиви	810	259
Други задължения	69	17
Текущи търговски и други задължения	<u>4679</u>	<u>963</u>

Търговските задължения и начисления включват основно суми, дължими за покупки и текущи разходи. Средният кредитен период, приет за търговски покупки, е 30 дни. За повечето доставчици не се начислява лихва върху търговските задължения. Дружеството има политики за управление на финансовия риск, за да гарантира, че всички задължения се изплащат в рамките на предварително договорени кредитни условия. Задълженията към доставчици са текущи, безлихвени и са за получени аванси и извършени услуги.

Пасивите (задълженията) по договори с клиенти включват получени аванси от клиенти към 31 декември. Изменението на *пасивите по договори с клиенти*, е както следва:

	2019 BGN '000
<i>Салдо на 1 януари (пояснителна бележка № 21)</i>	<u>(687)</u>
Отчетени приходи, които са били признати като пасив по договор	687
Получени плащания от клиенти (без тези признати като приходи през периода)	(3800)
Салдо на 31 декември	<u>(3800)</u>

Ръководството счита, че нетната балансова стойност на текущите търговски и други задължения е приблизително равна (разумна приблизителна оценка) на тяхната справедлива стойност.

Балансовите стойности на провизиите са представени, както следва:

	Гаранционно обслужване 2019 BGN '000	Гаранционно обслужване 2018 BGN '000
Балансова стойност към 1 януари	-	2 169
Използвани суми	-	(217)

Реинтегрирани/неизползвани провизии	-	(1 952)
Балансова стойност към 31 декември	-	-

22. ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Данък върху добавената стойност	757	202
Данък върху доходите на физическите лица	92	82
Корпоративен данък	-	63
Данъци върху разходите	13	26
Други данъци	6	-
	868	373

23. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Свързаните лица на дружеството включват неговия собственик, дъщерни и асоциирани предприятия, ключовия управленски персонал и други свързани лица, описани по-долу.

23.1. Сделки със собственика – „Терем - Холдинг“ ЕАД

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
- продажба на услуги	1	2
- покупка на услуги	2	3
-други (ОМП)	101	105

23.2. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
<i>Продажба на готова продукция и услуги</i>		
Министерство на отбраната	-	1343
„Терем – Хан Крум“ ЕООД – гр. Търговище		
- продажба на услуги	1	-
<i>Покупки на стоки и услуги</i>		
„Терем – Овеч“ ЕООД – гр. Провадия		
- покупки на услуги	-	6

23.3. Сделки с ключов управленски персонал

Ключовият управленски персонал на Дружеството включва управителя. Възнагражденията на ключовия управленски персонал включват следните разходи:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Краткосрочни възнаграждения:		
Заплати, включително бонуси и социални плащания	(102)	(82)
Разходи за социални осигуровки	(12)	(10)
Възнаграждения при прекратяване на договори	-	(8)

Общо възнаграждения	(114)	(100)
---------------------	-------	-------

24. РАЗЧЕТИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА В КРАЯ НА ГОДИНАТА

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Текущи вземания от:		
- собственика „Терем Холдинг“ ЕАД	27	3 136
Общо вземания от свързани лица	27	3 136
Текущи задължения към други свързани предприятия:		
- Министерство на отбраната	3 800	687
Общо	3 800	687

Министерство на отбраната, се определя по-скоро като свързано предприятие, поради това че същото упражнява правата на държавата като собственик на Терем-Холдинг ЕАД.

Задълженията към ключов управленски персонал са включени в отчета за финансовото състояние на ред „Задължения към персонала и осигурителни институции“ и са в размер на 14 хил. лв. (2018 г.: 6 хил. лв.)

25. БЕЛЕЖКИ КЪМ ОТЧЕТА ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ И БЕЗНАЛИЧНИ СДЕЛКИ

Паричните средства и техните еквиваленти включват парите (по разплащателни, сметки и каса).

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Пари и парични еквиваленти на 1 януари	3 557	7 454
Нетен паричен поток от оперативна дейност	1 527	(1 250)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	(144)	(450)
Нетен паричен поток от финансова дейност	-	(2 235)
Нетно изменение: увеличение / (намаление) на пари и парични еквиваленти	1 383	(3 935)
Ефекти от преоценки на пари и парични еквиваленти във валута	17	38
Пари и парични еквиваленти на 31 декември	4 957	3 557

Безналични транзакции

През представения отчетен период Дружеството е осъществило следните сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти и които не са отразени в отчета за паричните потоци:

- Дружеството е уредило задължения към 31.12.2019 г. чрез прихващане на насрещни вземания в размер на 183 хил.лв.

26. УСЛОВНИ АКТИВИ И УСЛОВНИ ПАСИВИ

През годината няма предявени гаранционни и правни искиове към дружеството.

Във връзка с изпълнението на част от своите договори, дружеството е гарантирало доброто им изпълнение, чрез застрахователни полици.

За Дружеството има издадена банкова гаранция към 31.12.2019 г. за сумата от 20 х.лв.(към 31.12.2018 г. те са били в размер на 559 хил. лв., представляващи обезпечения за получени авансови плащания и за добро изпълнение по търговски договори; гаранциите от края на 2018 г. са освободени на 10.01.2019 г.)

Дружеството е гарантирало доброто изпълнение по текущи договори за обществена поръчка, както и получени аванси по същите договори със собствени средства.

За получено авансово плащане по договор за изпълнение през 2020 година, дружеството гарантира със застрахователна полица „Гаранция в полза на възложител“ на стойност 1921 х.лв. в полза на Министерство на отбраната.

Дружеството е страна по съдебни дела. В полза на дружеството са присъдени вземания, за които са образувани изпълнителни дела.

По-важните съдебни дела със съществен интерес, по които дружеството е страна:

1. търговско дело пред Окръжен съд – гр. Силистра за неоснователно заплатена сума на доставчик в размер на 113 хил. лв. На първа инстанция искът на Дружеството е отхвърлен, като е подадена жалба против решение на първоинстанционния съд пред Апелативен съд Варна. Очаква се решение.

2. Гражданско дело при Районен съд – гр. Варна срещу бивш служител на дружеството за неоснователно получени възнаграждения (в по-голям размер на 18 хил. лв.). Заседанието е пренасрочено поради изискани писмени доказателства и назначена счетоводна експертиза.

3. Търговско дело при Окръжен съд – гр. Варна срещу клиент за незаплатена кораборементна услуга. Искът е за 54 хил. лв.;

4. Гражданско дело пред Районен съд Варна от бивш служител за заплащане на 4 хил. лв. обезщетение от страна на Дружеството. Заседанието е отложено за предоставяне на допълнителни писмени доказателства от страна на Дружеството.

Ръководството на Дружеството счита, че не съществуват рискове, които биха наложили признаване на разходи и задължения във финансовия отчет към 31 декември 2019 година.

Ангажименти по оперативен лизинг – Дружеството като лизингодател

Дружеството е сключило договори за оперативен лизинг на недвижими имоти – складови площи с първоначален срок до три години. Те съдържат различни опции за

прекратяване, както и клауза за подновявавен на наемния срок. Вземанията на дружеството са обезпечени с депозити, предоставени от наемателите, в размер на дължими лизингови вноски за един или два месеца (един/два брутни месечни наема), представени като други задължения в размер на 16 х.лв. Лизингополучателят няма опция за покупка на имота след изтичане на срока за наем.

27. КАТЕГОРИИ ФИНАНСОВИ АКТИВИ И ПАСИВИ

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Дружеството могат да бъдат представени в следните категории:

Счетоводни класификации и справедливи стойности

Балансовите стойности и справедливите стойности на финансовите активи и финансови пасиви, включително техните нива в йерархията на справедливата стойност са представени в таблицата по-долу. В нея не е включена информацията за справедливата стойност за финансови активи и финансови пасиви, които не са оценени по справедлива стойност, ако балансовата стойност е разумно приближение на справедливата стойност.

Финансови активи	Пояснение	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Търговски вземания (без аванси)	16	1 176	1 010
Вземания от свързани лица (без аванси)	17	-	3 136
Пари и парични еквиваленти	18	4 957	3 557
		6 133	7 703
Финансови пасиви	Пояснение	2019 BGN '000	2018 BGN '000
<i>Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност</i>			
Търговски задължения	21	810	259
		810	259

За представените финансови активи и финансови пасиви може да се приеме, че балансовата им стойност е разумно приближение на тяхната справедлива стойност.

28. РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ

28.1. Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Дружеството е изложено на различни видове рискове по отношение на финансовите си инструменти. Най-значимите финансови рискове са: пазарен риск (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено-обвързани парични потоци.

Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите при прогнозиране на пазарите и достигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на дружеството.

Текущото управление на риска в дружеството се осъществява от органите на управление. Спазването на политиките и лимитите за експозицията се преглеждат постоянно. Приоритет при управлението на риска е да се осигури финансовата стабилност на предприятието.

Дружеството не сключва или търгува с финансови инструменти, включително деривативни финансови инструменти, за спекулативни цели. Ръководството периодично следи рисковете и прилаганите политики за смекчаване на рисковите експозиции.

Основните рискове, на които е изложено дружеството, произтичащи от финансовите инструменти са пазарен риск (включително валутен риск, лихвен риск и ценови риск), кредитен риск и ликвиден риск.

28.1.1. Пазарен риск

Вследствие на използването на финансови инструменти дружеството е изложено на пазарен риск и по-конкретно на риск от промени във валутния курс, лихвен риск, както и риск от промяната на конкретни цени, което се дължи на оперативната и инвестиционната дейност на предприятието.

Няма промяна в експозицията на Дружеството към пазарни рискове или по начина, по който тези рискове се управляват и измерват.

28.1.1.1. Валутен риск

Голяма част от сделките на дружеството се осъществяват в български лева. Предприятието притежава разплащателни сметки в български лева и евро. Преобладаващата част от сделките в евро (деноминирани в български лева, поради фиксирания валутен курс към еврото), редуцират потенциалната волатилност на разчетите и съответно валутния риск за Дружеството.

Финансови активи и пасиви, които са деноминирани в чуждестранна валута са преизчислени в български лева към края на отчетния период.

28.1.1.2. Лихвен риск

Политиката на дружеството е насочена към минимизиране на лихвения риск при дългосрочно финансиране. През текущата година предприятието не е получавало заеми с нефиксирани лихвени проценти, поради което не е изложена на риск от промяна на пазарните лихвени проценти. Другите финансови активи и пасиви на дружеството са с фиксирани лихвени проценти.

28.1.1.3. Ценови риск

Рискът за цените на продукцията/услугите/стоките на Дружеството произтича предимно от средносрочните колебанията на цените на специализирания пазар на ремонтни услуги. В тази връзка, ръководството провежда политика по гарантиране на най-рентабилни стратегии за защита от ценови риск, съобразен с тенденциите на

пазара на специализирани ремонтни услуги. Базовите корекции се правят към първоначалните балансови стойности на материалните запаси, както и са съобразени с очакванията за повишаване цената на труда.

За минимизиране влиянието от промените в цените на материалните запаси, Дружеството прилага фирмена стратегия, целяща оптимизиране на производствените разходи, валидиране на алтернативни доставчици предлагащи изгодни търговски условия, разширяване на номенклатурата и прилагане на гъвкава маркетингова и ценова политика. Ценовата политика е функция от три основни фактора - структура на разходите, цени на конкуренти и покупателна възможност на клиентите.

28.2. Анализ на кредитния риск

Кредитен е рискът, при който клиентите на дружеството няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло и в обичайно предвидените срокове дължимите от тях суми.

Кредитният риск на дружеството възниква както от основната му дейност, чрез търговските вземания, така и от неговата финансова дейност, включваща предоставяне на заеми на свързани лица, поети ангажменти по гаранции, и депозити в банки.

28.2.1. Търговски вземания

Дружеството редовно следи за неизпълнението на задълженията на свои клиенти и други контрагенти, установени индивидуално или на групи, и използва тази информация за контрол на кредитния риск. За да се сведе до минимум кредитният риск, Дружеството е приело политика да извършва транзакции само с кредитоспособни контрагенти с добър кредитен рейтинг, както и при необходимост да получава авансово плащане, като средство за намаляване на риска от финансови загуби от неизпълнение. Дружеството използва публично достъпна финансова информация и собствени търговски данни, за да оцени своите основни клиенти. Освен това, Дружеството прави преглед на възстановимата стойност на всеки търговски дълг и дългова инвестиция на индивидуална база в края на отчетния период, за да се гарантира, че се прави адекватна оценка за намаляване на загубата от несъбираеми суми. Дружеството няма значителна експозиция към кредитен риск към нито един контрагент.

Дружеството използва матрици за провизиране на очакваните кредитни загуби на търговските вземания и активите по договори с клиенти. Последните са групирани в групи (портфейли) от различни клиенти, които имат сходни характеристики, вкл. за кредитен риск.

За да обезпечи вземанията си по договорите за оперативен лизинг, дружеството изисква от наемателите си да предоставят депозит. В допълнение, вземанията по оперативен лизинг се обект на постоянен преглед, в резултат на което експозицията на дружеството за несъбираеми вземания е сведена до минимум.

Във връзка с оповестеното в пояснителна *бележка № 2.19.4.*, кредитният риск е ограничен до размера на балансовата стойност на финансовите активи към края на съответния отчетен период:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Финансови активи,		
Търговски вземания (<i>без аванси</i>)	1 176	1 010
Вземания от свързани лица (<i>без аванси</i>)	-	3 136
Пари и парични еквиваленти	4 957	3 557
Балансова стойност	6 133	7 703

Ръководството на Дружеството счита, че всички гореспоменати финансови активи, които не са били обезценявани или са с настъпил падеж през представените отчетни периоди, са финансови активи с висока кредитна оценка, поради което към 31 декември 2019 г. не е оценена провизия за загуба в съответствие с МСФО 9.

По отношение на търговските и други вземания Дружеството не е изложено на значителна кредитна загуба към нито един отделен контрагент или към група от контрагенти, които имат сходни характеристики. На базата на исторически показатели, ръководството счита, че кредитната оценка на търговски вземания, които не са с изтекъл падеж, е добра.

Дружеството не притежава обезпечения или други кредитни подобрения за покриване на кредитните си рискове, свързани с неговите финансови активи.

28.2.2. Съдебни и присъдени вземания

При преценката на събираемостта на съдебните и присъдените вземания ръководството прави индивидуален анализ на цялата експозиция от всеки контрагент (тип контрагент) с оглед установяване на реалната възможност за събирането им. При установяване на висока несигурност относно събираемостта на дадено вземане (група вземания) се прави преценка каква част от него (тях) е обезпечена или с гарантирана събираемост. Вземанията или частта от тях, за които ръководството преценява, че съществува много висока несигурност за събирането им и не са обезпечени, се обезценяват на 100 %.

28.2.3. Парични средства

За да управлява нивото на кредитния риск. Дружеството работи с утвърдени банкови институции, избрани след състезателна процедура, съгласно методология в Приложение № 3 към чл. 136 от Правилник за реда за упражняване правата на държавата в търговските дружества с държавно участие в капитала (ПРУПДТДДУК). Ръководството следи текущо промяната на рейтинга на съответната банка, за да оценява наличието на завишен кредитен риск, текущото управление на входящите и изходящи парични потоци и разпределението на наличностите по банкови сметки и банки.

28.3. Анализ на ликвидния риск

Ликвидният риск представлява рискът Дружеството да не може да погаси своите задължения. Дружеството управлява ликвидния риск чрез непрекъснато наблюдение на прогнозните и действителните парични потоци, както и чрез съпоставяне на матуритетните профили на финансовите активи и пасиви. Дружеството държи пари в разплащателни и депозитни сметки, за да посреща ликвидните си нужди. Наличните парични средства и търговските вземания не надвишават необходимостта от изходящ паричен поток.

Въз основа на детайлите на договорите за падежа на недеривативните финансови пасиви с договорени периоди на погасяване е изготвена таблица, която отразява информацията за недисконтираните парични потоци от финансови пасиви на базата на най-ранната дата, на която Дружеството следва да уреди задълженията. Таблицата включва също и паричните потоци за лихви и главници:

31 декември 2019 г.	Текущи		Нетекущи	
	до 6 месеца BGN '000	между 6 и 12 месеца BGN '000	от 1 до 5 години BGN '000	над 5 години BGN '000
<i>Недеривативни финансови пасиви</i>				
Търговски задължения	810	-	-	-
Общо	810			
 31 декември 2018 г.				
<i>Недеривативни финансови пасиви</i>				
Търговски задължения	259	-	-	-
Общо	259	-	-	-

Стойностите на падежите на задълженията са представени по недисконтирани парични потоци, които могат да се различават от балансовите стойности на задълженията към отчетната дата.

Дружеството управлява ликвидния риск чрез непрекъснато наблюдение на прогнозните и действителните парични потоци, както и чрез съпоставяне на матуритетните профили на финансовите активи и пасиви. Наличните парични средства и търговските вземания не надвишават необходимостта от изходящ паричен поток.

29. ОЦЕНЯВАНЕ ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ

Оценяване по справедлива стойност на финансови инструменти

Някои от активите и пасивите на дружеството се оценяват и представят и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива

са: а) на повтаряща се (ежегодна) база – *определени търговски и други вземания и задължения и други*; б) на неповтаряща се (периодична) база – *нефинансови активи като имоти, машини и оборудване*.

Финансовите активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в отчета за финансовото състояние, са групирани в три нива съобразно йерархията на справедливата стойност.

Нивата на йерархията на справедливата стойност от 1 до 3 се основават на степента, до която справедливата стойност се наблюдава:

- измервания на справедлива стойност от първо ниво са тези, получени от котиранни цени (некоригирани) на активни пазари за идентични активи или пасиви;
- оценките на справедлива стойност от второ ниво са тези, получени от входящи данни, различни от котираните цени, включени в Ниво 1, които са наблюдавани за активи или пасиви, или директно (т.е. като цени), или индиректно (т.е. получени от цени); и
- оценки на справедливата стойност от трето ниво са тези, получени от техники за оценка, които включват входящи данни за актива или пасива, които не се основават на наблюдавани пазарни данни (ненаблюдаеми входове).

Даден финансов актив или пасив се класифицира на най-ниското ниво на значима входяща информация, използвана за определянето на справедливата му стойност.

Дружеството прилага основно справедлива стойност Ниво 3.

За тези активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност във финансовия отчет на повтаряема база, Дружеството прави преценка към датата на всеки финансов отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

Определяне на справедливата стойност на финансовите активи и пасиви

За финансовите активи и пасиви на дружеството, класифицирани на ниво 2 и 3, се прави оценяване като се използват собствени експерти или еспертизата на външни лицензирани оценители за определяне на справедливите стойности на отделните активи и пасиви. Дружеството прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. да минимизира използването на ненаблюдаема информация. За някои активи са представени балансовите им стойности, за които се счита че не се различават съществено от техните справедливи стойности:

31 декември 2019 г.	Балансова ст-ст BGN '000	Ниво 1 BGN '000	Ниво 2 BGN '000	Ниво 3 BGN '000	Общо BGN '000
Финансови активи					
Търговски вземания	1176	-	-	1176	1176
Парични средства и парични еквиваленти	4957	-	-	4957	4957
Общо финансови активи	6133	-	-	6133	6133
Финансови пасиви					
Търговски задължения	810	-	-	810	810
Общо финансови пасиви	810	-	-	810	810

31 декември 2018 г.	Балансова ст-ст BGN '000	Ниво 1 BGN '000	Ниво 2 BGN '000	Ниво 3 BGN '000	Общо BGN '000
Финансови активи					
Вземания от свързани предприятия	3136	-	-	3136	3136
Търговски вземания	1010	-	-	1595	1595
Парични средства и парични еквиваленти	3557	-	-	3557	3557
Общо финансови активи	7703	-	-	7703	7703
Финансови пасиви					
Търговски задължения	259	-	-	259	259
Общо финансови пасиви	259	-	-	259	259

Оценяване по справедлива стойност на нефинансови активи

Данните по-долу представят нивата в йерархията на нефинансови активи към края отчетния период 31 декември 2019 г. и към края на сравнимия отчетен период 31 декември 2018 г.:

31 декември 2019 г.	Ниво 1 BGN '000	Ниво 2 BGN '000	Ниво 3 BGN '000	Общо BGN '000
Имоти, машини и съоръжения:				
- земи	-	-	50	50
- сгради	-	-	1616	1616
31 декември 2018 г.	Ниво 1 BGN '000	Ниво 2 BGN '000	Ниво 3 BGN '000	Общо BGN '000
Имоти, машини и съоръжения:				
- земи	-	-	50	50
- сгради	-	-	1 786	1 786

Оценка по справедлива стойност не е извършвана. Представените стойности са балансовите стойности.

30. УПРАВЛЕНИЕ НА КАПИТАЛА

Целите на Дружеството във връзка с управление на капитала са:

- да осигури способността на Дружеството да продължи да съществува като действащо предприятие; и
- да осигури адекватна рентабилност за едноличния собственик на капитала като определя цената на продуктите и услугите си, както и инвестиционната си програма в съответствие с нивото на различните видове риск.

Дружеството управлява структурата на капитала и прави необходимите поправки в съответствие с промените в икономическата обстановка и рисковите характеристики на съответните активи.

31. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

В края на 2019 година в Китай започна епидемия от коронавирус COVID – 19, която се разпространи из целия свят и в световен мащаб това причини нарушения на обичайната дейност на бизнеса. На 13 март 2020 г. Народното събрание на Република България обяви извънредно положение в страната заради коронавируса и бяха въведени засилени противоепидемични мерки и ограничения, включително работа от къщи, временно затваряне на училища, университети, ресторанти, кина, театри, музеи и спортни съоръжения, търговци на дребно с изключение на търговци на дребно на хранителни стоки, магазини за хранителни стоки и аптеки, преустановяване на работа или принудително ползване на платени и неплатени отпуски. Много предприятия в страната прекъснаха или ограничиха икономическата си дейност за минимум от две седмици, които мерки се предвид динамичната обстановка, се очаква да бъдат по-скоро удължени. Ограничения в дейността на дружеството не са предприемани независимо от въведеното извънредноположение, дружеството продължи нормалната си производствена дейност, но при засилени мерки за опазване здравето и живота на персонала на предприятието.

Към датата на изготвяне на този финансов отчет в Дружеството няма прекарателни договори с клиенти и доставчици. При тези условия, ръководството предприема всички препоръчани мерки за ограничаване разпространението на заразата включително чрез информиране на служителите за изпълнение на определени мерки, осигуряване на защитни предпазни средства и дезинфектанти, ограничаване на пътуванията, ограничаване достъпа на външни лица. Ръководството е определило пандемията COVID-19 за некоригиращо събитие, настъпило след отчетната дата. Поради непредсказуемата динамика на COVID-19, обхватът и ефектите върху бизнеса на Дружеството, респ. за неговата бъдеща дейност, активи и пасиви, е сложно и практически невъзможно да бъдат оценени ефектите на този етап. Ефектите върху дейността на Дружеството в резултат на настъпилите събития може да включват: невъзможност или затруднения при изпълнение на някои от поръчките в следствие на проблеми във веригата на доставки, а също и извънредни преки разходи свързани със

защитни мерки на персонала и ресурсни разходи при дезинфекция на обектите. Въпреки това, ръководството ще продължи текущо да следи развитието на ситуацията и има готовност да предприема всички възможни стъпки и мерки за направляване на рисковете и възможните негативни последици от тях. За целта е формирана кризисна група.

Основната дейност на дружеството: кораборемонт е в сферата на услугите и е зависима изцяло от клиентите. Рискът е основно в дългосрочен план, а именно да се намалят обемите на работа, поради намаления стокообмен в световен мащаб, намаленото корабоплаване или поради изпаднали във фалит и неплатежоспособност корабособственици.

В тази връзка при възникналата ситуация с пандемията на коронавирус COVID-19 и възникналите икономически последици от нея които се отразяват върху икономиките на страните от целия свят, последиците върху предприятието ще са:

- Забавяне на събираемостта на вземанията по приключили договори, които са с договорени разсрочени плащания, основно с чуждестранните контрагенти;
- съответно намаляне на паричния ресурс на дружеството;
- забавяне на плащанията от наша страна към доставчици и персонал;

В предвид непредсказуемата продължителност и развитие на пандемията, на този етап ръководството счита, че ефекта който може да се очаква е временно забавяне на възходящото развитие на дружеството и изпитване на затруднения при изпълнение на някои от поръчките.

От самото начало на обявяване на пандемията от Световната здравна организация/СЗО/, е сформирана кризисна група и са въведени ред епидемиологични мерки на територията на завода, целящи да не се стигне до спиране на работа и затваряне на предприятието от здравните власти.

Наред с това се поддържат ежедневни контакти с настоящи клиенти по сегашни и бъдещи поръчки за които има сключени договори, с цел да си гарантират вземанията и успешно да финализират взаимоотношенията.

До момента дружеството работи на пълен капацитет без да е прекъсвало дейност, има сключените договори, които ще подсилят същата натовареност поне до края на второто тримесечие на 2020 г. и разполага с ликвидни средства да продължи дейността си, което е предпоставка дружеството да продължи да прилага принципа на „действащо предприятие“ в следващите 12 месеца.

32. ОДОБРЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

Финансовият отчет към 31 декември 2019 г. (включително и сравнителната информация) е подписан от ръководството на 10.04.2020 г. и се предоставя за одобрение на едноличния собственик на капитала.

Подписан на 10.04.2020 г. от:

Управител:

(инж. Данаил Славов)

Главен счетоводител (Съставител):

(Владислава Стоянова)

